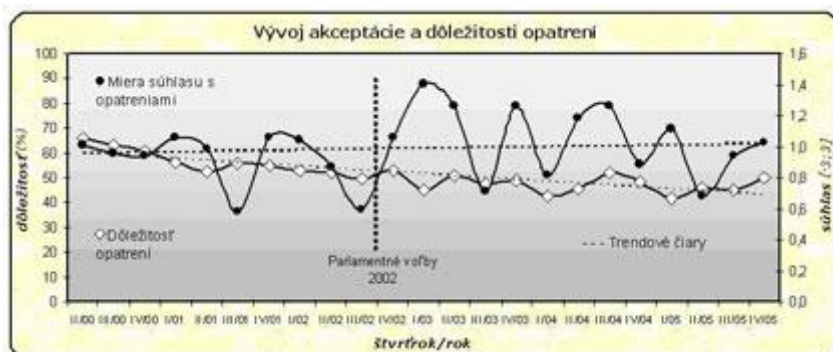
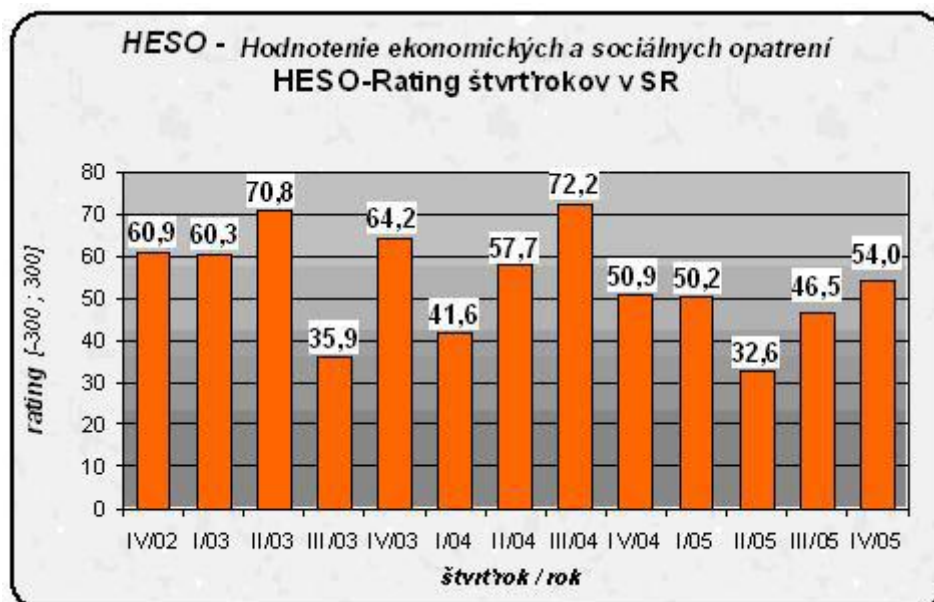

Projekt HESO - výsledky za 3. štvrťrok 2005

Rating štvrťroka, resp. ročný rating, ktorý predstavuje priemer ratingov všetkých hodnotených opatrení prijatých / schválených v danom štvrťroku / roku, reflektuje názor hodnotiacej komisie odborníkov na ich kvalitu a dôležitosť a odráža mieru reformnej atmosféry sledovaného obdobia.

III. ŠTVRŤROK 2005: JÚL - SEPTEMBER 2005		RATING	Miera súhlasu	Koeficient dôležitosti
PORADIE OPATRENÍ PODĽA RATINGU (prínosu k sociálno-ekonomickému rozvoju krajiny)		[-300;300]	[-3; 3]	%
1.	<u>Novela zákona o štátnom dlhu a štátnych zárukách (sprísnenie schvaľovania štátnych záruk; zoznam a maximálna výška štátnej záruky jednotlivých projektov schvaľované zákonom o štátnom rozpočte a následne vládou)</u>	110,9	2,21	50,2
2.	<u>Pravidlá v oblasti poskytovania individuálnej štátnej pomoci investorom (poskytovanie relatívne vyšších investičných stimulov pre investorov, ktorí chcú podnikáť v krajoch s vyššou nezamestnanosťou a v odvetviach s vyššou pridanou hodnotou)</u>	102,1	1,78	57,3
3.	<u>Neschválenie investičnej pomoci v celkovej výške takmer 7 mld. Sk (priama štátna pomoc zo štátneho rozpočtu - 21% z</u>	90,3	2,04	44,2

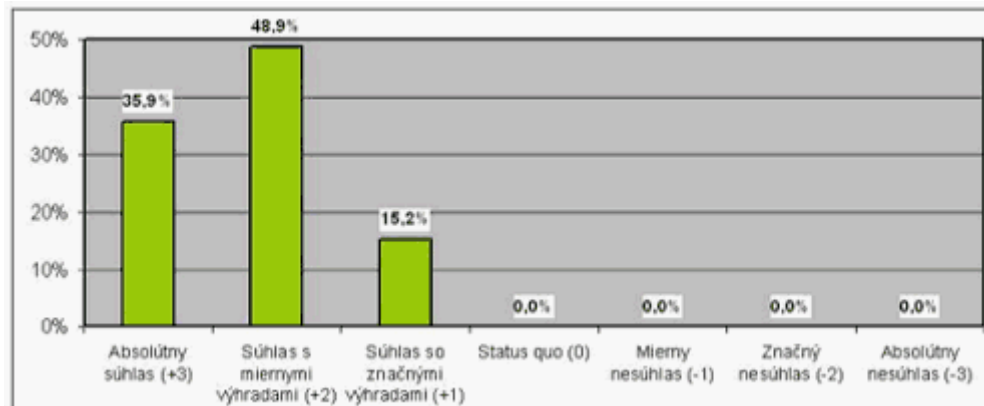
	<u>celkovej výšky investície) pre juhokórejského výrobcu pneumatík - firmu Hankook</u>			
4.	<u>Návrh nového zákona o verejnom obstarávaní (aproximácia práva s EÚ; sprísnenie podmienok na použitie rokovacieho konania bez zverejnenia; zavedenie elektronických aukcií; umožnenie vzniku centrálnej obstarávacej organizácie; zavedenie kaucie pri konaní o námietkach)</u>	68,7	1,29	53,3
5.	<u>Novela zákona o miestnych daniach (stanovenie horného limitu pre miestne dane z pozemkov a zo stavieb ako 20-, resp. 40-násobok ich najnižšej sadzby v obci)</u>	29,8	0,63	47,2
6.	<u>Opatrenia navrhnuté Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR na kompenzáciu rastúcich výdavkov domácností na energie (zvýšenie vybraných sociálnych dávok)</u>	28,0	0,66	42,2
7.	<u>Doplatenie ceny do 350 Sk/m² za pozemky pod závodom KIA pri Žiline vlastníkom, ktorí ju predali pôvodne za 136 Sk/m² a výkup pozemkov pre infraštruktúru k závodu za 350 Sk/m² (doplatenie podmienené čestným vyhlásením majiteľov o zastavení súdnych konaní a odpredaji pozemkov pod infraštruktúrou)</u>	27,0	0,67	40,1
8.	<u>Zvýšenie minimálnej mzdy na 6 900 Sk (o 6,2%, resp. o 400 Sk)</u>	-8,0	-0,19	41,4
9.	<u>Zvýšenie regulovaných cien plynu (o 20%) a tepla (o 12%) pre domácnosti od októbra 2005</u>	-22,1	-0,46	48,4
10.	<u>Návrh na zvýšenie súdnych poplatkov (návrh novely zákona o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov)</u>	-38,9	-1,02	38,1
	RATING / Miera súhlasu / Dôležitosť 3.ŠTVRŤROKA 2005 - prijaté opatrenia	46,5	0,94	45,3
	RATING / Miera súhlasu / Dôležitosť 2.ŠTVRŤROKA 2005 - prijaté opatrenia	32,6	0,68	46,3

OPATRENIA EÚ				
1.	<u>Nové pravidlá predaja automobilov v rámci Európskej únie (väčšia voľnosť predajcom áut v rámci celej EÚ; umožnenie predajní mimo územia vymedzeného výrobcami automobilov; umožnenie predaja viacerých značiek v jednej predajni)</u>	62,0	1,78	34,7
2.	<u>Odmietnutie Smernice EÚ o patentovaní počítačovo-orientovaných vynálezov Európskym parlamentom (odmietnutie silnejšej jednotnej patentovej ochrany v rámci celej EÚ)</u>	32,4	0,80	40,4
3.	<u>Návrh Smernice EÚ o uchovávaní dát pri poskytovaní verejných elektronických komunikačných služieb (povinnosť operátorov uchovávať dáta o komunikácii - mená, adresy, čísla, čas, lokalitu, nie obsah komunikácie; archivácia záznamov 6 mesiacov až 1 rok; členské štáty zabezpečia náhradu preukázaných dodatočných nákladov operátorom)</u>	-7,0	0,17	40,9

[Charakteristiky \(popis\) hodnotených opatrení \(vo formáte .pdf\)](#)

Komentáre hodnotiacej komisie k opatreniam:

1. Novela zákona o štátnom dlhu a štátnych zárukách (sprísnenie schvaľovania štátnych záruk; zoznam a maximálna výška štátnej záruky jednotlivých projektov schvaľované zákonom o štátnom rozpočte a následne vládou)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Hodnotiaca komisia privítala sprísnenie a obmedzenie poskytovania štátnych záruk, čím sa znižuje rozsah poskytovania štátnych záruk ako diskriminačných nástrojov štátnej pomoci. Štátne záruky boli v minulosti jedným z hlavných zdrojov skrytého deficitu verejných financií, hlavne z dôvodu, že umožňovali držať časť verejného dlhu mimo vykazovaných štatistík. Podľa Juraja Nemca sa „problém implicitného dlhu mimoriadne výrazne prejavil najmä v susednej ČR, ale existoval a existuje aj v SR. Rieši sa neskoro, možno aj pod vplyvom toho, že Eurostat všetky záväzky zo štátnych záruk za nesplácané úvery započítava do deficitu. Súhlasím s tým, že záruky by mali byť vecou parlamentu, keďže sa jedná o štandardnú súčasť verejných financií. Ich rozsah by sa mal jednoznačne znižovať, keďže sa jedná o implicitný verejný výdavok netransparentného charakteru.“

Zavedenie štandardných účtovníckych metód, ako aj obmedzenie poskytovania štátnych záruk nesporne prispelo k transparentnosti hospodárenia s verejnými financiami a nižšej expanzivite fiškálnej politiky, a tým pádom k šetreniu peňazí daňových poplatníkov. Štátne záruky sa často zneužívajú a predstavujú istú formu dotácií politicky vybraným podnikom. Novela síce nedokáže úplne zabrániť zneužívaniu inštitútu štátnych záruk v budúcnosti, avšak aspoň môže zvýšiť politické náklady zneužívania tohto inštitútu. Dôležité bude, ako sa budú informácie o poskytnutých štátnych zárukách poskytovať verejnosti. Záruky by mal štandardne poskytovať bankový sektor. Dnes už majú súkromné subjekty relatívne dobrý prístup na kapitálové trhy a funguje aj bankový a poisťovací sektor.

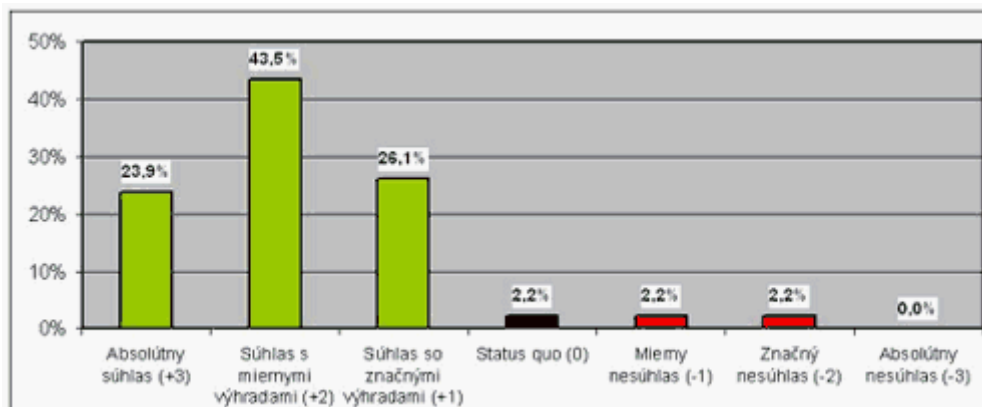
Podľa Radoslava Procházku „novela sprehľadňuje a sprísňuje poskytovanie štátnych záruk, čím redukuje priestor pre neprimerané "korekcie" hospodárskej súťaže a trhovej ekonomiky ako takej zo strany štátu. Vďaka prepojeniu so zákonom o štátnom rozpočte zároveň do istej miery aj stabilizuje celý mechanizmus.“ Igor Hornák podotkol, že novelu bude možné hodnotiť pozitívne, „ak bude spojená s minimalizáciou poskytovania záruk.“ Jozef Orgonáš hodnotil opatrenie ako správne, nakoľko „transparentnosť a minimálna ingerencia štátu vytvára rámec pre kvalitné podnikanie.“

Podľa niektorých hodnotiteľov je existencia štátnych záruk oprávnená najmä pri veľkých projektoch (najmä verejné projekty alebo projekty PPP), ktoré by však mali byť poskytované

výnimočne. Isté riziko novely je v možnom obmedzovaní potrebných väčších investícií vo verejnom záujme. Jeden respondent vyslovil kritiku nad zbytočnými legislatívnymi komplikáciami (zákon o štátnom dlhu a štátnych zárukách, zákon o Štátnej pokladnici, zákon o štátnom rozpočte, zákon o štátnej pomoci), ktoré zbytočne komplikujú poskytovanie štátnych záruk. Skôr sa mala podľa neho legislatíva zjednodušať, a nie komplikovať.

2. Pravidlá v oblasti poskytovania individuálnej štátnej pomoci investorom (poskytovanie relatívne vyšších investičných stimulov pre investorov, ktorí chcú podnikat' v krajoch s vyššou nezamestnanosťou a v odvetviach s vyššou pridanou hodnotou)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Nové pravidlá v oblasti poskytovania individuálnej štátnej pomoci investorom označili experti v rámci komisie projektu HESO za dôležité a prínosné opatrenie. Za poskytovanie investičných stimulov pre investorov v závislosti od miery nezamestnanosti v okrese (vyššie stimuly pri vyššej nezamestnanosti) a od miery pridanej hodnoty (vyššie stimuly za vyššiu pridanú hodnotu) sa vyjadрили takmer všetci respondenti.

Určenie pravidiel, smerovanie investícií do menej rozvinutých regiónov, väčšia podpora sofistikovaným investíciám sú hodnotené pozitívne. Ak už má štát zasahovať do ekonomických procesov, tak v podobe vytvárania takýchto predpokladov pre ekonomický rozvoj. Prijatím pravidiel sa obmedzila takmer totálna voľnosť politikov pri sľubovaní podpory zahraničným investorom, čo je považované za významné pozitívum. Doteraz žiadne formálne pravidlá pre poskytovanie štátnej pomoci investorom neexistovali, čo potvrdil aj jeden z respondentov vychádzajúc z vlastných skúseností. Doterajší spôsob pridelovania štátnej pomoci bol postavený na individuálnom princípe bez jasných procesných pravidiel. Neboli dopredu známe rámcové informácie o možnej výške a štruktúre pomoci. Navyiac sa doteraz nepodarilo nasmerovať investorov do odľahlejších a menej rozvinutých regiónov v krajine, pričom nové pravidlá pridelovania štátnej pomoci by mali motivovať investorov investovať aj tam. Vyskytol sa tiež názor, že o stimuloch by mal rozhodovať prierezový orgán tvorený viacerými rezortmi, a nie iba ministerstvom hospodárstva. Opatrenie je vhodné vzhľadom na nerovnomerný vývoj investícií v niektorých oblastiach, najmä oblastiach s vysokou nezamestnanosťou. Okrem toho sa tiež očakáva, že pravidlá určite prinesú viac transparentnosti do celého procesu získavania investícií. Štátna pomoc je chápaná ako dočasný nástroj, ktorým štát „upláca“ zahraničných investorov a kompenzuje tým nedokonalosti v inštitucionálnom rámci, prípadne daňovom systéme, znižuje riziko investovania, kompenzuje možné politické riziko, prípadne ju využíva ako nástroj aktívnej politiky trhu práce. Ideálnou formou by bolo eliminovanie trhových nedokonalostí, no z reálneho pohľadu potreby stimulov je možné privítať opatrenie vlády. Podľa Milana Veleckého sú pravidlá už konečne na svete, a ako uviedol, „už keď si investorov musíme

kupovať (a to bohužiaľ asi musíme, lebo ich kupujú aj susedia), tak sme aspoň systémovo a transparentne povedali, čo a za akých podmienok chceme nakupovať.“ Podľa Ludvíka Posoldu však takéto opatrenie „malo byť na samom začiatku poskytovania stimulov.“ Radoslav Štefančík si okrem toho myslí, že „nielen investori, ale hlavne občania budú mať jasno, akú štátnu pomoc vláda investorom ponúka. Zároveň vláda výraznou mierou prispela k riešeniu problému regionálnych disproporcií, ako aj negatívneho trendu orientácie slovenského priemyslu na jedno odvetvie.“

Ako uviedol Jozef Orgonáš, „najdôležitejšia je transparentnosť, zvýši to kredibilitu štátu a podnikateľov.“

Igor Hornák poznamenal, že Slovensko má „konečne nejaké pravidlá“, aj keď nepredpokladá, že „potlačia korupciu príznačnú pre nakladanie s verejnými zdrojmi v prospech súkromných osôb v obchodoch medzi politikmi a podnikateľmi.“

Súhlas s opatrením vyjadril aj Juraj Nemeč: „V prvom rade nebudem posudzovať obsah, ale princíp. Ten je jednoznačne pozitívny, ak nie sú jasne dopredu stanovené podmienky pre verejný výdavkový program (nakoniec zákon o finančnej kontrole a aj pravidlá EÚ vyžadujú ex-ante audit/kontrolu), potom vzniká chaos a priestor pre neefektívnosť až korupciu. Pravidlá možno nie sú dokonalé, ale sú, a ak bude záujem s nimi pozitívne pracovať, potom sa v priebehu času doladia podľa skúseností z reality. Prípad, naznačený oponentmi, že vláda sama sa týmito pravidlami nebude riadiť, nie je problémom smernice, ale našej dennej reality.“ Radoslav Procházka: „Ak už musí existovať štátna pomoc, zabezpečenie pravidiel s relatívne jasným obsahom a predvídateľnými účinkami je nevyhnutným predpokladom jej legitimity a efektivity zároveň. Obsah príslušných pravidiel v zásade zodpovedá účelu a filozofii štátnej pomoci. Jediná výhrada tak smeruje práve proti faktu, že takéto pravidlá štát vôbec potrebuje.“

Igor Daniš: „Súhlasím s úmyslom, ale nedokážem rozšifrovať konkrétne sumy. Podľa čoho boli stanovované? Podľa doterajších skúseností Slovenska? Opísali sa z Česka alebo Maďarska? Budú tieto konkrétne finančné stimuly efektívne aj v blízkej budúcnosti? Za ďalšie: Prečo vláda pri existencii rovnej dane zvýhodňuje určité subjekty? Kde je filozofia rovnej dane? Nie je možné daný cieľ zabezpečiť iba prostredníctvom priamej injekcie?“

Podľa jedného z respondentov za nedostatok možno považovať fakt, že Pravidlá nepredpokladajú takzvanú feasibility study (štúdiu o uskutočniteľnosti investície). Tá by mala vychádzať z cieľov, ktoré si štát sformuluje vopred, z ich kvantifikácie a z následne vypočítanej efektívnosti jednotlivých investícií. Ďalší člen odbornej komisie uviedol, že by Pravidlá bolo možné ešte dopracovať podľa maďarského vzoru, a tak: aby bolo jasné, že sa štátna pomoc poskytuje vždy efektívne, aby bola jasná pružná procedúra pri schvaľovaní podmienok a jasné kompetencie ministerstva hospodárstva, prípadne vlády, aby schválené pravidlá neboli politicky zneužiteľné, a nakladanie s verejnými zdrojmi bolo transparentné (napríklad možnosťou nezávislého odborného posúdenia ponúkaných podmienok investorovi, zverejnením uzatvorených zmlúv a podobne). Ďalší z hodnotiacich odborníkov poukázal na obsah pravidiel. Opatrenie považuje za pozitívne, no niektoré pojmy stanovenia pravidiel môžu byť kameňom úrazu. Ak sa totiž v niektorom odvetví dosahuje vysoká pridaná hodnota, nemusí to platiť pre konkrétny podnik. Napríklad ak podnik bude z elektrotechnického priemyslu, ale u nás bude len montovať alebo prebaľovať, tak na území Slovenska vznikne len nízka pridaná hodnota. Druhou otázkou je štruktúra tejto pridanej hodnoty. Preto by bolo vhodné spresniť kritérium skutočne dosahovanej pridanej hodnoty v SR.

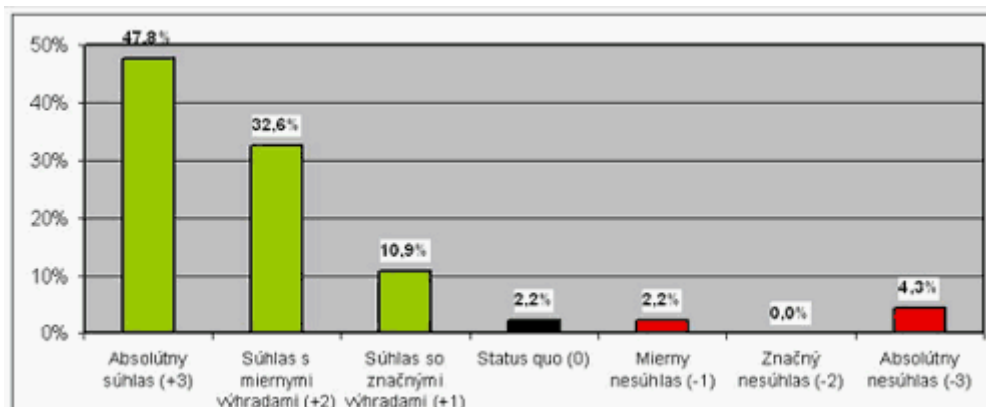
Podľa iného z expertov definované kritériá opatrenia vytvárajú dojem, že sa prostredníctvom štátnej pomoci má robiť zároveň priemyselna politika a politika trhu práce, no práve tieto dva

ciele by mohli byť konfliktné. Na jednej strane, v oblasti trhu práce, pravdepodobne najvyšší spoločenský prínos by mali dotácie na zamestnanie nízko kvalifikovanej pracovnej sily ako nástroj udržania ich kontaktu s trhom práce a zabráneniu ich definitívneho vylúčenia. Ako ukázala nedávna štúdia Svetovej banky, vzdelanostná úroveň obyvateľstva v regiónoch a výška nezamestnanosti sú údaje s očividnou a veľmi vysokou koreláciou. Rovnaká štúdia tiež ukázala, že nad rámec vplyvu vedomostí a zručností na úrovni jednotlivca, existuje aj regionálny vplyv, t.j. osoba s rovnakým vzdelaním má odlišné možnosti zamestnať sa v závislosti od príslušnosti k regiónu, hoci tento vplyv je malý. Z tohto dôvodu sa dajú podporiť regionálne cielené dotácie, ktoré umožnia zamestnať aj osoby s vyšším vzdelaním. Na strane druhej, priemyselno-politická časť kritérií sa zameriava na prilákanie a udržanie investícií do sofistikovaných technológií a aj v prípade poznatkovo menej náročných odvetví sa tiež definuje minimálny počet osôb z vyšším vzdelaním, ktoré investor má zamestnať (pravdepodobne ako ukazovateľ sofistikovanosti činnosti). Potom teoreticky, firma, ktorá by zamestnala 10 rómskych osád na manuálne práce, s veľmi plochou organizačnou štruktúrou (ergo s malým počtom vzdelaných vedúcich pracovníkov) by nárok na pomoc podľa pravidiel nemala, hoci spoločenský prínos investície by bol výrazný.

Vyskytol sa tiež kritický ohlas, podľa ktorého ide o zlé opatrenie, lebo o štruktúre výroby na Slovensku začne viac rozhodovať štát ako trh, čo povedie k zhoršeniu alokácie zdrojov. V rámci štátu je prospešný konkurenčný boj o investície medzi regiónmi. Opatrenie je podľa neho demotivujúce, resp. motivuje regióny k ničnerobeniu pretože podporuje také regióny, ktoré „nič nerobia“. Regióny majú pripravovať podmienky na investície, ak to niektorý z nich nerobí, a teda tam neprichádzajú investície, kvôli čomu má vysokú nezamestnanosť, tak ho štát odmení vyššou štátnou pomocou. Na druhej strane región, ktorý si pripraví podmienky, naláka investorov, bude mať štátnu pomoc zredukovanú. Trh najlepšie vie, v ktorých komoditách má štát komparatívne výhody. Vláda to vie horšie a len naruša efektívnu alokáciu zdrojov. Na regionálny rozvoj je potrebné budovať infraštruktúru (cesty a železnice), čo sú verejné statky, ktoré produkuje centrálna vláda. Úlohou centrálnej vlády by však malo byť vytváranie dobrého podnikateľského prostredia, ktoré povedie k akumulácii domáceho a zahraničného kapitálu, čo sa následne prejaví v náraste výroby s vyššou pridanou hodnotou.

3. Neschválenie investičnej pomoci v celkovej výške takmer 7 mld. Sk (priama štátna pomoc zo štátneho rozpočtu - 21% z celkovej výšky investície) pre juhokórejského výrobcu pneumatík - firmu Hankook

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Hodnotiaci experti vyjadrili podporu rozhodnutiu vlády o neposkytnutí investičných stimulov pre investíciu juhokórejského výrobcu pneumatík - firmu Hankook. Navrhovaná výška stimulov bola neadekvátne prínosom tejto investície. Ak by vláda schválila takúto výšku stimulov, bol by to nebezpečný precedens aj pre ďalšie investície, pričom existujú projekty s podstatne vyššou pridanou hodnotou (veda, výskum, inovácie, a nie výrobná sféra) a vyšším spoločenským prínosom, aj v rámci riešenia problému nezamestnanosti, na ktoré by sa dané peniaze mohli vynaložiť. Radoslav Procházka sa vyjadril, že "neschválením návrhu sa predišlo nevhodnému použitiu verejných prostriedkov, pričom nevhodným by navrhované použitie verejných prostriedkov bolo preto, že výška investičnej pomoci: (i) bola neprimerane vysoká, (ii) limitovala použitie dostupných zdrojov na iné investičné projekty, (iii) nevykazovala žiadny potenciál prispieť k rozvoju tzv. vzdelanostnej ekonomiky. Okrem toho, akákoľvek štátna pomoc vo forme priamych investičných stimulov predstavuje distorziu slobodnej ekonomickej súťaže a popretie jej základných východísk." Radoslav Štefančík: „V prípade investície firmy Hankook malo ísť o doslovne kúpenú investíciu. Rozhodnutie firmy investovať na Slovensku nebolo výsledkom fair-play súťaže. Čas ukázal, že aj napriek odchodu firmy Hankook, prejavujú iné menšie firmy záujem investovať v lokalite mesta Levice. Rozhodnutím teda získal štát a nestratil ani región.“ Igor Hornák: „Správne rozhodnutie. Podpora by bola narušením súťaže na lokálnom trhu, navyše pomoc bola nadsadená v porovnaní s pomocou poskytnutou Maďarskom a úplne neadekvátne na efekty, ktoré by umiestnenie investície prinieslo – nekvalifikované profesie. Je ale hanbou dávať sľuby a neplniť ich.“ Milan Velecký: „Cena, za ktorú sme si investíciu Hankooku mali kúpiť, bola vysoká. Zle predpokladaná pozícia vlády, keďže s cenou sa mohlo na úrovni vlády hýbať o miliardy!“ Juraj Nemeč sa tiež vyjadril, „že miera podpory, ktorú požadoval Hankook bola príliš vysoká“ a poukázal na potrebu jasných pravidiel komu prispievať na investície, do ktorých odvetví, v akej výške a pod. (pozri opatrenie č. 2). Jozef Orgonáš považuje rozhodnutie vlády za správne, pričom, „keby sa objem investičného stimulu použil pre domáce podnikateľov, možno by bol efekt vyšší.“ Eugen Jurzyca podotkol, že „s postupujúcou ekonomickou transformáciou klesá význam podpory zahraničných investícií a stúpa význam permanentného skvalitňovania podnikateľského prostredia ako predpokladu optimalizácie miery investovania, a to nielen zo zahraničia ale aj zo SR.“

Investičné stimuly ako také sú veľmi pochybným inštitútom. Krajina by mala súťažiť skôr kvalitným celkovým podnikateľským prostredím a stimuly by mali najvyššie dostávať sofistikovaní investori, prinášajúci výrobu s vysokou pridanou hodnotou. Neúmerne veľká podpora veľkých zahraničných investícií iba do iba výrobných závodov deformuje podnikateľské prostredie a často znevýhodňuje domáce podnikateľov. Navyše podľa jedného respondenta je dotknutý druh výroby (výroba pneumatík) na Slovensku dostatočne zastúpený, a keď chce niekto konkurovať, nech si to skúsi po vlastnej línii, a nie s natiahnutou rukou k štátu.

Podľa iného hodnotiaceho by išlo o zneužitie inštitútu investičných stimulov rozmaznávanie investorov. Bolo by to podľa hnutie bezbrehému preteku o zahraničné investície bez ohľadu na efektívnosť stimulov na jedno pracovné miesto. Verejnosťou presakovali aj informácie o korupčnom cílení týchto stimulov a o tom, že odštartovali koalíčnú krízu kvôli tomu, že malo ísť o korupčný zdroj len v prospech jedného politického partnera. Otázkou je, či by k zamietnutiu investičnej pomoci bolo došlo, ak by nebola nastala koalíčná kríza, alebo ak by sa boli všetci vopred dohodli.

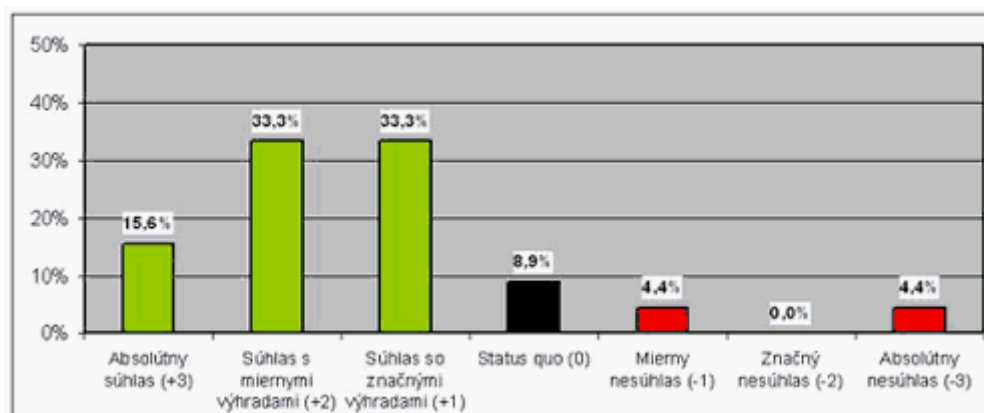
Je veľmi zaujímavé podotknúť a pre Slovensko nie veľmi pozitívne, že zhruba polovičná výška investičnej pomoci (podľa údajov v médiách) stačila Maďarsku na to, aby investíciu firmy Hankook získalo. V tejto súvislosti poukázal jeden respondent na rozhovor, ktorý poskytol slovenským médiám maďarský minister hospodárstva a dopravy. Podľa jeho slov

Maďarsko každý jednotlivý projekt najprv exaktne ekonomicky posúdi, vláda schváli podmienky a až potom sa tieto dohodnú s investorom.

Jeden respondent vyjadril názor, že štátna pomoc sa poskytuje, lebo v našom geografickom priestore panuje ostrá medzinárodná konkurencia pri lákaní priamych zahraničných investícií. V prípade Hankook bola podľa neho navrhovaná štátna pomoc asi vysoká, avšak toto tvrdenie nepodporovala žiadna dôveryhodná analýza.

4. Návrh nového zákona o verejnom obstarávaní (aproximácia práva s EÚ; sprísnenie podmienok na použitie rokovacieho konania bez zverejnenia; zavedenie elektronických aukcií; umožnenie vzniku centrálnej obstarávacej organizácie; zavedenie kaucie pri konaní o námietkach)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Nový zákon o verejnom obstarávaní je podľa väčšiny hodnotiacich odborníkov potrebný, lebo teraz platný sa v mnohých prípadoch ukázal ako bezzubý. Verejné obstarávanie je na Slovensku veľkým problémom, hlavne v oblasti transparentnosti. Ide o veľmi dôležitú problematiku, keďže súčasný spôsob vynakladania verejných zdrojov sa všeobecne považuje za neefektívny s veľkým potenciálnym zdrojom pre osobnú a stranícku korupciu. Nový zákon by mal zvýšiť transparentnosť a znížiť spoločenské náklady (korupcia, klientelizmus, lobizmus, "rent-seeking" (vyhľadávanie renty)). Verejné obstarávanie je jedna z oblastí, kde by vláda mala mať najväčší záujem o čo najväčšiu priehľadnosť celého procesu. Práve tu sa totiž naplňajú "družobné" vzťahy medzi politikmi a spriaznenými podnikateľmi. Podľa jedného respondenta treba privítať najmä opatrenia na sprísnenie použitia rokovacieho konania bez zverejnenia. Avšak až prax ukáže, aké budú navrhované opatrenia účinné.

Prijatie tohto zákona by mohlo čiastočne vyriešiť doterajšie nedostatky pri verejnom obstarávaní. Aj keď navrhovaný nový zákon nie je dokonalý, výrazne zlepší situáciu. Užitočné by bolo prijať procedúru, ktorá zabezpečí čo najnižšiu možnú zneužívateľnosť verejného obstarávania a zároveň rozumnú mieru flexibilitnosti, pričom najslabším ohnivkom bude motivácia a ochota politikov, ktorí by mali takéto pravidlá schváliť. Podľa mnohých expertov bude aj v novom zákone stále dost priestoru pre korupciu, a preto boli za stanovenie ešte prísnejších a striktnějších pravidiel. Podľa kritického názoru je otázna efektivita novej obstarávacej organizácie. Respondent sa spýtal, či nepôjde len o ďalší úrad, ktorý však na obstarávacej praxi v skutočnosti nič nezmení? Skutočne systémovým riešením by bolo podľa neho len dramatické zníženie miery prerozdeľovania a vpustenie trhu do oblastí, ktoré doteraz obhospodaroval štát.

Radoslav Štefančík: „Každé sprísnenie procesu verejného obstarávania je pre spoločnosť prospešné. Samozrejme, môže existovať rozpor medzi interpretáciami, či je zákon dostatočne

alebo nedostatočne prísny. Dôležitý je však prvý krok a ja nevidím problém, aby zákon nebol dodatočne upravený v prospech vyššej transparentnosti.“

Igor Hornák: „Každé sprísnenie je pozitívne, preregulovanie byrokratických požiadaviek na sťažiacich však na druhej strane obmedzuje sťaž.“

Jozef Orgonáš: „Dobré rozhodnutie, a ak by sa urýchlili ešte celé konania, bolo by to ešte lepšie.“

Radoslav Procházka: „Jedným z plusov je eliminácia predpokladov pre postih krajiny za nerešpektovanie povinností člena EÚ a sprísnenie podmienok pre používanie rokovacích konaní bez zverejnenia. Výhrada sa týka extrémne komplikovanej systematiky i jazyka zákona, ktorý ho takto činí zrozumiteľným len úzko vymedzenému okruhu expertov, čím redukuje priestor pre akúsi "laickú" kontrolu – jej predpokladom totiž nepochybne musí byť aspoň minimálne pochopenie problému. Text predpisu vyvoláva dojem, že normotvorca robí všetko pre to, aby táto oblasť zostala takpovediac sémanticky nedostupná.“

Juraj Nemeč: „Slovensko má povinnosť harmonizovať zákon o verejnom obstarávaní s novými smernicami EÚ v termíne do 31.1.2006. Splnenie tejto povinnosti a rozšírenie zákona o moderné postupy je OK. V hodnotiacej tabuľke reagujem na princíp, nie na obsah navrhovanej normy v jej súčasnej podobe v uvedenom zdroji. Čo sa týka obsahu dokumentu v danej podobe, musím konštatovať, že sa nejedná o vydarený dokument. Hlavným cieľom verejného obstarávania je "value for money", vývoj našej legislatívy však smeruje k rastu byrokracie, aj tam, kde to možno nie je nutné. Jazyk smerníc EÚ je zložitý a nie prijateľný pre bežného obstarávateľa. Pre obstarávanie pod limitmi EÚ má SR právo na vlastné postupy, ktoré by mali umožniť vhodne balansovať dosahovanú efektívnosť výsledku a transakčné náklady obstarávania. Vhodne adaptovať smernice EÚ sa však nedarí ani iným novým členom, preklad nestačí. Návrh v tejto podobe obsahuje mnoho nepresností a úskalí, napríklad podľa daného textu sa zákon nevzťahuje na zákazku na dodanie tovaru, na zákazku na uskutočnenie stavebných prác alebo na zákazku na poskytnutie služby, ktorú zadáva obstarávateľ a cena:

1. dodávaného tovaru alebo poskytovanej služby nesmie presiahnuť 3 000 000 Sk v priebehu kalendárneho roka alebo počas platnosti zmluvy, ak sa zmluva uzaviera na dlhšie obdobie ako jeden kalendárny rok, alebo
2. uskutočnených stavebných prác nesmie presiahnuť 5 000 000 Sk počas platnosti zmluvy. Toto je vysoká suma, odporuje to hlavnému princípu, že verejné obstarávanie je vynaloženie čo i len jednej koruny na nákupy z verejných prostriedkov. Absolútne nedostatočne je formulovaná časť o kontrole – v súčasnosti chýba "audit výsledku" verejného obstarávania. Pokiaľ sa nepodarí niektoré nedostatky doriešiť, zákon prinesie pozitívne aj negatívne zmeny.“

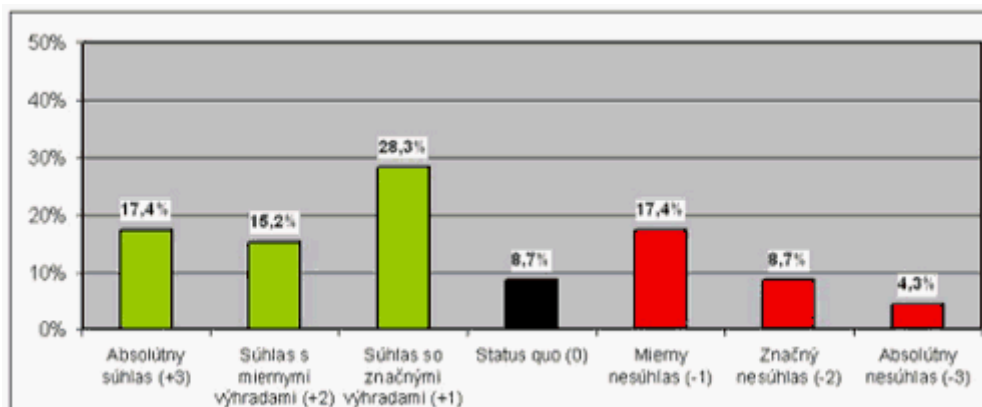
Milan Velecký: „Zákon by som celkom zrušil. Je hlúpy, ak by bol dobrý, tak by ho dobrovoľne používali aj subjekty, ktoré nemusia. Ale tie majú iné, účinnejšie mechanizmy – manažérska zodpovednosť, hmotná zainteresovanosť, dohľad skutočného vlastníka a podobne. To, čo funguje v súkromnej sfére (napríklad vo firme), by malo byť samozrejme aj vo verejnej sfére. Konkrétne: prečo by napríklad zdravotná poisťovňa mala nakupovať kancelársky papier (autá, počítače...) inak ako napríklad nejaká súkromná firma XY. Či to tá firma robí hlúpo? A preto múdry štát vymyslel pravidlá (komplikované, stále sa meniace a často vnútorne rozporné), ako má zdravotná poisťovňa (úrad, inštitúcia...) nakupovať čo najefektívnejšie...“

Igor Daniš: „Nesúhlasím s filozofiou verejných obstarávaní, ktoré sú podľa mňa iba komplikujúcim byrokratickým opatrením (s uspokojením úradníka o pomoci demokracii). Komplikujú, a teda zdražujú, nespravodlivé a korupčné nakladanie s verejnými prostriedkami, ale neriešia ho, a ani neznižujú. Jediné pádne opatrenia je občianska kontrola a politická zodpovednosť v reálnom politickom boji, nie fingovanom, ako to je dnes na Slovensku.“ Ludvík Posolda: „Príliš byrokratický, nespĺňa účel.“

Aj niektorí ďalší respondenti neboli presvedčení o tom, že nové pravidlá prinesú poriadok do verejného obstarávania. Veľký záujem o štátne zákazky sa politizuje, do politiky, najmä parlamentnej a komunálnej idú mnohí zástupcovia podnikateľského stavu s cieľom dostať sa k štátnym zákazkám a žiaden zákon im v tom nezabráni. Na všetko sa na Slovensku nájde metóda, ako to obísť a dosiahnuť cieľ. Jeden hodnotiteľ vyjadril názor, že takýmto spôsobom bola pripravená aj časť upravujúca rokovacie konania bez zverejnenia. Kritizoval tiež, že Úrad pre verejné obstarávanie doteraz neplnil svoj účel, a že návrh nového zákona je len "zastieracím" manévrom pred zahraničím, že sa v tejto oblasti na Slovensku niečo robí.

5. Novela zákona o miestnych daniach (stanovenie horného limitu pre miestne dane z pozemkov a zo stavieb ako 20-, resp. 40-násobok ich najnižšej sadzby v obci)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Zavedenie limitných obmedzení pri stanovení hornej výšky sadzby miestnych daní z pozemkov a stavieb sa stretlo u hodnotiacich odborníkov s miernym súhlasom a značnými výhradami. Súhlasné stanoviská boli charakterizované presvedčením, že úprava v pôvodnom zákone o miestnych daniach bola obcami zneužívaná na neprimerané zvyšovanie najmä daní z nehnuteľností pre podnikateľské subjekty. Klad novely zákona a obmedzenia svojvôle miest a obcí pri stanovovaní sadzieb miestnych daní z pozemkov a stavieb vidia niektorí respondenti hlavne vo vzťahu k vytváraniu dobrého podnikateľského prostredia.

Niekoľko hodnotiacich vyslovilo názor, že by malo ísť len o dočasné opatrenie. Poukázali na "vydieranie" podnikateľov zo strany obcí. Najmä v prípade veľkých priemyselných podnikov nie je možné fabriku len tak hneď zatvoriť a odísť inam, reagujúc na zmenu sadzieb daní.

Jeden respondent navrhol, aby obce mohli dane stanoviť len pre kategórie daňových subjektov, a nie individuálne, lebo tu ide o potenciálny zdroj vydierania a korupcie.

Podľa názoru jedného člena hodnotiacej komisie nebol príčinou prijatia novely ani tak "rozmar" obcí, ale skôr nedostatočnosť finančného pokrytia úloh vyplývajúcich s prenášania kompetencií zo štátu na samosprávy. Na samosprávy sa prenieslo množstvo úloh v rôznych oblastiach a o finančné zdroje sa majú obce postarať vo svojej pôsobnosti. Na druhej strane by opatrenie malo priniesť väčšiu zodpovednosť obcí k občanom, pretože tí budú môcť lepšie kontrolovať, ako obec narába s ich peniazmi.

Jozef Orgonáš: „Konečne skončí vydieranie obcí smerom k podnikateľskej sfére.“

Igor Hornák: „Aspoň čiastočná brzda arogancii miestnych vlád.“

Ludvík Posolda: „Novela zákona obmedzí možnosti zneužívania.“

Igor Daniš: „Nie je mi jasné, a nikto, resp. nijaká správa, návrh, komentár, analýza mi nevysvetlili prečo práve 20- a 40-násobok. Neexistovali iné kritéria ako vyriešiť tento problém? Samozrejme predchádzajúci stav o voľnom stanovovaní daní bol neprípustný, na Slovensku zneužívateľný, v chabej demokracii, zvlášť na miestnej úrovni, nezaťažený zodpovednosťou a kontrolou.“

Juraj Nemeč: „Pokiaľ rešpektujeme špecifický slovenský problém nízkej mobility, potom je možné novelu akceptovať. Všeobecne je to však oblasť, ktorú trh/politický trh dokáže, aspoň teoreticky, riešiť aj bez limitov.“

Eugen Jurzyca: „Podľa mňa by bola lepšia časová regulácia. Nech má obec aj 100-krát vyššiu sadzbu než iné obce, len nech ju nezvýši na druhý rok po tom, ako priláka investora. To je najväčšie riziko a nová regulácia ho neodstraňuje.“

Radoslav Štefančík: „V tomto prípade stojím na strane konkurencie a zachovania princípu subsidiarity. Štát by nemal zasahovať do právomocí obcí a miest.“

Radoslav Procházka: „Ide o popretie jedného z nosných prvkov fiškálnej decentralizácie – daňovej konkurencie v oblasti municipalít. Na jednej strane obmedzuje priestor pre daňové šikanovanie podnikateľov zo strany orgánov územnej samosprávy, na strane druhej tak ale činí spôsobom, ktorého východiskom je nedôvera v pôsobenie voľného trhu a súťaže. Opäť jeden z príkladov, keď sa zasahuje do podstaty systému, aby sa korigovali jeho čiastkové prejavy.“

Milan Velecký: „Účelová novela, ktorou sa štát snaží chrániť zopár firiem. Pointa 1 – tieto firmy asi aj tak na dani veľa neušetria, pretože obec zvýši tú spodnú hranicu, aby sa zmestila do nového rozpätia. Hornú nebudú znižovať, aby im neklesli príjmy. Ale v novele sú aj iné hlúposti: napríklad pri dani z pozemku hodnotu určuje priamo príloha zákona (doteraz ju určovala miestna samospráva). Ešteže máme múdru Bratislavu, ktorá nám povie, akú hodnotu má napríklad pasienok v Ploštíne. Tamojší ľudia by to nezvládli... Buď by dali privysokú hodnotu a chudák farmár by na dani vykrvácal, alebo prinízku a obci by chýbali peniaze. Pointa 2 – v Bratislave dali do prílohy takmer rovnaké hodnoty pozemkov, ako doteraz určovali samosprávy. Tak asi to doteraz hlúpo nerobili, len bolo treba ukázať, že s tou decentralizáciou a posilňovaním kompetencií to nie je až také vážne.“

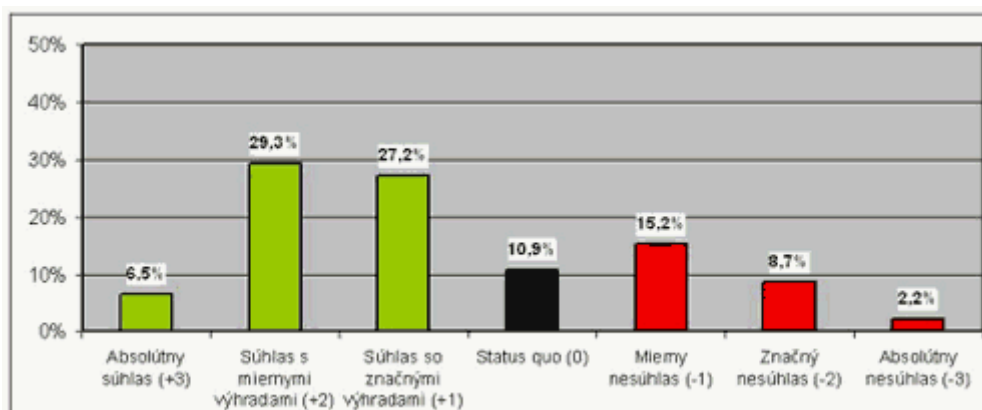
Niektorí kritici novely síce uznali, že pre prijatie tejto normy hovorilo existujúce riziko neúmerného zdaňovania na lokálnej úrovni, avšak aj z dôvodu "učebného procesu" starostov a

Ľuďi je dôležité, aby si sadzby miestnych daní určovali sami a potom videli následky vysokého alebo nízkeho zdaňovania. Obce sa musia samé naučiť, akú daň môžu stanoviť. Novela obmedzí podľa oponentov konkurenciu medzi obcami, ktoré mala fiškálna decentralizácia pôvodne v úmysle. Je to paternalistický prístup. Opatrenie výrazne obmedzí aj možnosti obcí aktívne fiškálnou politikou ovplyvňovať vzhľad a orientáciu obce a mesta na určité typy podnikania, osídľovania a pod. Po novom bude existovať riziko manipulovania skôr s dolnou ako hornou sadzbou daní, pričom sa podceňujú možnosti záujemcu zaplatiť prémie za špecifickú či zaujímavú lokalitu.

Jeden respondent vnímal problematiku rozdielnou optikou v závislosti od (ne)podnikania občanov: „Ak má nadmerné zdaňovanie sociálne dopady na obyvateľstvo – fyzické osoby, nepodnikateľov – limity by som schvaľoval, síce spôsob, ktorým boli zadefinované, je veľmi nešťastný, keď miestne orgány naďalej stanovujú veličinu, od ktorej sa limit odvíja. V tomto prípade by som bol za z dôvodu, že keďže dopyt po bývaní je v prípade jednotlivcov veľmi neelastický, mestá by toto mohli zneužiť a vysokými daňami (za absencie kompenzácií) spôsobiť značné sociálne problémy v krátkodobom horizonte. Pokiaľ však ide o firmy, negatívny dopad na ne nepovažujem za postačujúci dôvod na centrálnu reguláciu. Je rozhodnutím miestnych orgánov, akú lokálnu fiškálnu politiku budú presadzovať. Podnikatelia vždy môžu preložiť svoje sídlo do inej oblasti s lepšími daňovými podmienkami, alebo v konečnom dôsledku vystúpiť z podnikania. Ak miestne orgány zoberú na seba toto riziko pri rozhodovaní o zdrojoch a rozdelení miestnych rozpočtov, je to ich slobodné rozhodnutie. Zodpovedať sa budú pred elektorátom a krivé zrkadlo im môže nastaviť mimovládny sektor, prípadne nejaká lokálna nezávislá inštitúcia, ak sa rozhodnú nejakú založiť, ktorá bude na činnosť miestnych zástupcov dohliadať a znižovať riziko krátkozrakých opatrení. Je načas, aby aj miestne inštitúcie dozreli. Paternalistická ruka štátu tento proces iba brzdí.“

6. Opatrenia navrhnuté Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR na kompenzáciu rastúcich výdavkov domácností na energie (zvýšenie vybraných sociálnych dávok)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Priame príjmové dotácie sú efektívnejšie ako plošná cenová podpora. Z tohto hľadiska sú opatrenia výhodné. Z dlhodobého hľadiska je však lepšie investovať do vzdelania, zlepšenia podnikateľských podmienok, lepšieho fungovania štátnej správy, aby kompenzácie neboli potrebné. Opatrenia považovali niektorí respondenti za politicky veľmi šikovné. Spojenie valorizácií so zvyšovaním cien energií umožňuje demonštrovať, že kým minulé vlády plošne dotovali spotrebu energie, táto vláda pomáha tým, ktorí sú odkázaní a zároveň to robí udržateľným spôsobom, t.j. tak že sa zachovávajú správne motivácie v oblasti trhu práce a opatrenia sú aj fiškálne únosné a nenarúšajú rozpočet ani v predvolebnom roku. Podľa

viacerých členov hodnotiacej komisie si štát musí plniť aj sociálnu funkciu. Mnohí ľudia (v sociálnej núdzi, zdravotne postihnutí, dôchodcovia) to potrebujú. Otázkou je však dlhodobé a vlastne trvalé poskytovanie týchto dávok tým istým ľuďom. Stále by malo platiť „nedám ti chytenú rybu, aby si ju zjedol, ale dám ti udicu a naučím ťa ňou chytať ryby“. Takto by mal štát postupovať a hľadať neustále nové formy a možnosti pomáhania ľuďom získavať svojimi vlastnými silami zdroje na živobytie. Hoci sa v súčasnosti všetky prípady pravdepodobne individuálne posudzujú, z mnohých príspevkov sa stáva automatizmus.

Igor Hornák: „Lepšia je adresná pomoc ako plošné opatrenia.“

Juraj Nemeč: „Transferové dávky sociálne odkázaným sú súčasťou systému fungovanie modernej európskej spoločnosti. Tento systém nebude nikdy plne efektívny, každý transfer má aj negatívne účinky. Rast nákladov tu objektívne je, reagovať je nutné. Optimálne riešenie nie je.“

Radoslav Štefančík: „Hoci nejde o rozhodnutie v zmysle motivácie občanov na zmenu svojho sociálneho statusu, existuje veľa ľudí (dôchodcovia, zdravotne postihnutí), ktorým kompenzácie zmiernia ich životnú situáciu.“

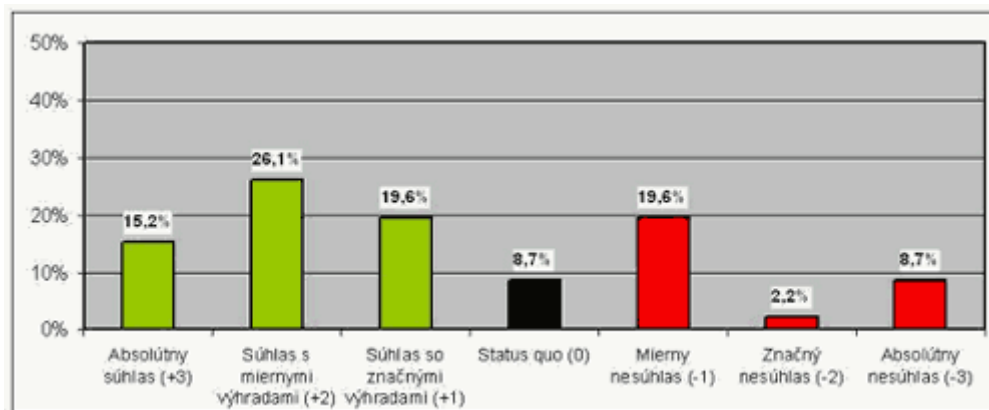
Jozef Orgonáš považuje opatrenie za potrebné, ak nastáva v spoločnosti „pohyb“ a kriticky sa spýtal, „aké boli podklady na výšku úpravy.“

Viacerí odborníci sa zhodli, že súčasný systém sociálnych dávok je neefektívny a prebujnený. Dnes platné zákony poznajú 56 rôznych platieb, ktorými štát realizuje sociálnu politiku. Mnohí poukazujú, že práve pre komplikovaný systém platieb sa nedarí dosiahnuť adresnosť dávok pre tých, ktorí ich naozaj potrebujú. Mnohí hodnotiaci poukázali na nesystémovosť opatrení, ktorými sa má zmierniť nespokojnosť občanov so zvyšovaním cien energií vo volebnom roku. Slovenský sociálny systém je príliš komplikovaný a podlieha snahe, akoby každému ušit' dávku na mieru. Honba za sociálnou spravodlivosťou sa tak podľa kritikov zvrháva vo svoj úplný opak. Pomohlo by uvažovať napríklad nad konceptom rovnej dávky ako systémového riešenia sociálneho postavenia občanov. Podľa jedného respondenta sú tradičnou Achylovou päťou systému necielené rodinné dávky. V tejto oblasti však pred voľbami od vlády nemožno čakať radikálne zmeny.

Jeden respondent vyslovil názor, že kompenzovať by sa mali výdavky všetkým rodinám, kde príjem na hlavu je mesačne nižší ako 2-násobok minimálnej mzdy.

7. Doplatenie ceny do 350 Sk/m² za pozemky pod závozom KIA pri Žiline vlastníkom, ktorí ju predali pôvodne za 136 Sk/m² a výkup pozemkov pre infraštruktúru k závodu za 350 Sk/m² (doplatenie podmienené čestným vyhlásením majiteľov o zastavení súdnych konaní a odpredaji pozemkov pod infraštruktúrou)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Odborníci v rámci projektu HESO ohodnotili rozhodnutie vlády o doplatení ceny za pozemky pod závodom KIA pri Žiline za mierne prínosné opatrenie. Za doplatenie ceny do 350 Sk/m² vlastníkom, ktorí pôdu predali pôvodne za 136 Sk/m² a výkup pozemkov pod infraštruktúru k závodu za 350 Sk/m² sa vyjadrila väčšina hodnotiacich. Ide však o nesystémové a ad-hoc riešenie, v danej situácii účelové, ktoré ale uspokojí potreby každej z dotknutých strán. Dobrou správou pre istotu súkromného vlastníctva na Slovensku je fakt, že sa vláda s majiteľmi pozemkov dohodla a nezvolila ako riešenie vyvlastnenie. Ide o pragmatické riešenie, ktoré možno za danej situácie považovať za správne. Okrem toho, vyvlastňovacie konanie by celú investíciu predĺžilo a veľmi pravdepodobne aj predražilo. Opatrenie zvyšuje právnu istotu a kredibilitu štátu. Aj z týchto dôvodov je dobré mať celý problém čo najrýchlejšie a najjednoduchšie za sebou. Viacnásobné zlyhania v procesnom konaní spolu s hrozbou zmluvného penále vytvárali prostredie, v ktorom sa mohlo ako najschodnejšie javiť práve navrhnuté a schválené vysporiadanie s požiadavkami vlastníkov pôdy. Z dlhodobého hľadiska môže mať opatrenie vplyv na zníženie rokovacej pozície vlády, no na strane druhej sa tým zvýši ochrana súkromného vlastníctva.

Aj podľa Radoslava Štefančíka išlo na jednej strane „o vyriešenie dlhodobého problému s výkupom pozemkov, na strane druhej bol vytvorený negatívny precedens do budúcnosti. Z pohľadu dôležitosti rozhodnutia na spoločnosť nebolo jednoduché uviesť správnu hranicu, pretože iné rozhodnutie by zrejme viedlo k vyšším finančným stratám.“ Podľa neho treba ďalej poznamenať, že „doplatenie ceny bolo len vrcholkom ľadovca problému spôsobeného investíciou firmy KIA. V prípade investície mal štát ešte pred ponukou žilinskej lokality rokovať najskôr s vlastníkami pôdy, a ak by majitelia nesúhlasili s odpredajom, mali juhokórejskej firme ponúknuť inú lokalitu alebo sa úplne zriecť uvedenej investície.“

Podľa Juraja Nemca: „ťažko hodnotiť jedno parciálne opatrenie z celého súboru súvislostí zbabranej veci. Pokiaľ sa týmto už podarí celú kauzu ukončiť, dá sa hovoriť o pozitívnom postupe. Problém ale vznikol už na začiatku, kedy sa vytvoril priestor na špekulácie, porušoval sa zákon atď.“

Milan Velecký uviedol, že „sa s tým už nič iné robiť nedá, len bohužiaľ súhlasiť. Bolo to len hasenie, urobilo síce nejaké škody, ale ak by sa nehasilo, dopadlo by to ešte horšie. Bývalé vedenie rezortu hospodárstva (a aj vláda, koalíčné vládnutie nie je alibizmus, zodpovednosť nesú všetci rovným dielom) nezvládlo prípravu takej veľkej investície a pravdepodobne tam zlyhala aj spolupráca s miestnou samosprávou - na rozdiel napríklad od Trnavy, a na zelenej lúke v menšom vznikli bez väčších problémov tiež nové podniky v Galante, Námestove, Poprade, Martine a inde.“

Mierny nesúhlas s týmto opatrením vyjadril Radoslav Procházka „iba preto, že sa ním sanovali predchádzajúce prechmaty v činnosti štátnych orgánov. Kvalita tejto sanácie však naďalej zostáva otázná. Predovšetkým však toto opatrenie opätovne potvrdilo

uprednostňovanie momentálnej účelnosti pred dodržiavaním pravidiel, vytvorilo negatívny precedens, prehľadilo nesystémovosť pôsobenia štátu v danej oblasti a v istom zmysle tiež znehodnotilo osobné úsilie a reputačné náklady vlastníkov, ktorí od začiatku neboli ochotní akceptovať pôvodnú cenu.“

Igor Hornák uviedol, že ide o „zachovanie rovnosti pri vzťahu so štátom, na druhej strane by mali byť odmenení občania, ktorí aktívne bránili svoje práva. Celkové zvládnutie projektu KIA je ale úbohé.“

Štát v konečnom dôsledku iba urobil to, čo mal vykonať hneď na začiatku, vláda sa však toho času neprejavila ako ctiteľ súkromného majetku. Niektorí hodnotiaci odborníci sa zhodli na tom, že vláda mala zaujať razantnejší postoj voči vinníkom. Je pozitívom, že nový minister dopravy vyvodil personálne dôsledky z nepripravenosti investície, ktoré budú musieť znášať hlavne daňoví poplatníci. Podľa jedného z respondentov je však vinníkov viac, a tí môžu robiť podobné chyby aj v budúcnosti, čo je považované za väčší problém.

Ako uviedol jeden z respondentov, aby sa z prípadu nestal precedens, je do budúcnosti potrebné (I.) jasne zadefinovať mechanizmus pridelovania štátnej pomoci, ak už táto pomoc má byť poskytnutá, aby nedošlo k tomu, že štát zoberie záväzky, ktoré nevie splniť v dohodnutých termínoch a potom koná pod tlakom, či dokonca na hranici zákona a ústavy. (II.) Ako druhý krok je potrebné sprehľadniť a spružniť konania ohľadom pozemkov tak, aby rýchlosť v konaní nevyžadovala nesystematické a protizákonné kroky.

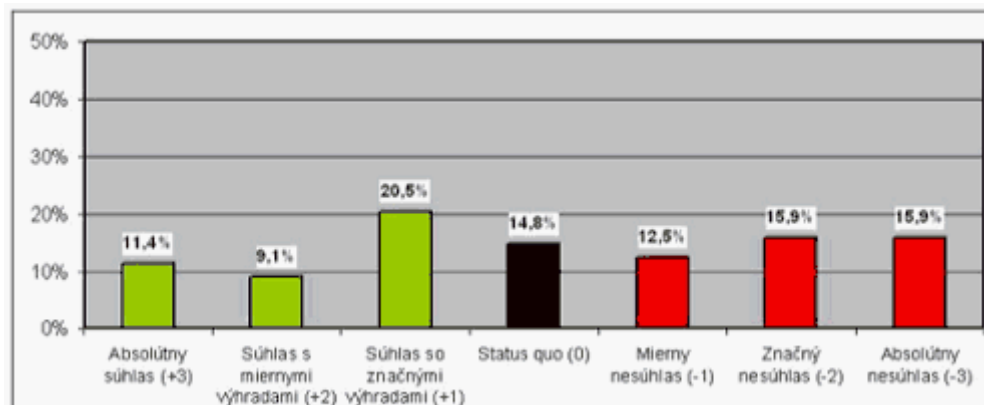
Iní z odborníkov sa naopak k podmienkam pre investičné stimuly vyjadrili skepticky. Ani takéto opatrenie nemusí byť podľa nich riešením už vzniknutého precedensu v prípade budúcich investičných projektov. Podľa jedného názoru je možné očakávať, že cena, za ktorú boli tentokrát vykupované pozemky, výrazne predraží príchod ďalších investorov na Slovensko a skomplikuje prípravu priemyselných parkov samosprávam. Kritickejšie sa vyjadril druhý z respondentov, ktorý neschvaľuje doplatenie sumy do 350 Sk/m² u predávajúcich, ktorí už uzavreli platné zmluvy na predaj pozemkov za cenu nižšiu. Vlastníci pôdy využili časovú tieseň investorov, a s vedomím o možných priťahoch v súdnych konaniach a záväzkoch investora plniť termíny ho prinútili podstúpiť predmetný krok.

Aj napriek mnohým súhlasom s opatrením vlády sa vyskytli názory, podľa ktorých k súčasnému stavu vôbec nemuselo dôjsť. Celý problém vznikol ešte v čase, keď štát v zastúpení exministra hospodárstva Pavla Ruska ponúkol investorovi pozemky, ktoré boli vo vlastníctve súkromných majiteľov. Vlastníkom patrí v zmysle Ústavy SR za ich vlastníctvo náhrada, aj napriek tomu, že predražuje investíciu. Problém bol zapríčinený zo strany štátu v dôsledku príliš veľkej eufórie z príchodu veľkého investora a najmä v dôsledku využívania alebo zneužívania príchodu investorov pre politické účely pod rúškom zásluhovosti príslušných strán pred voličmi o pričinenie sa priťahovania investorov v prospech zvyšovania zamestnanosti a pod. Problému bolo možné predísť, ak by minister hospodárstva, a to nielen v tomto prípade, vopred neinformoval verejnosť o príchode investora. Štát nemá k dispozícii pripravené lokality s vyriešenými vlastníckymi vzťahmi, čo potom má za následok predražovanie investícií.

Podľa ohlasov kritikov opatrenia sa opäť v práci vládnych štruktúr prejavila nerozhodnosť a nekoncepčnosť. Ako uviedol Jozef Orgonáš, „ukázala sa slabosť a pomalosť štátu“. Je vinou ministerstva, že celý proces bol chaotický, neprofesionálny a netransparentný. Z tohto pohľadu nie je najmenší dôvod aby na chyby ministerstva doplácali občania. Aj podľa Ludvíka Posoldu ide o „chyby politikov a štátnych úradníkov financované z peňazí daňových poplatníkov.“

8. Zvýšenie minimálnej mzdy na 6 900 Sk (o 6,2%, resp. o 400 Sk)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Inštitút minimálnej mzdy je považovaný za diskutabilný. Podľa mnohých odborníkov je v súčasnosti pre SR nesystémovým opatrením. Výška minimálnej mzdy v súčasnej forme a spôsob jej úpravy nezohľadňuje podľa nich reálne podmienky vývoja hospodárstva. Minimálna mzda by sa nemala viazať na celé územie SR, ale mala by rešpektovať regionálne rozdiely v príjmovej oblasti a v oblasti nezamestnanosti. Ekonomicky neodôvodnený rast minimálnej mzdy spôsobuje v chudobnejších regiónoch ďalšie rušenie pracovných miest, resp. sťažuje vytváranie nových pracovných miest. Jeden respondent poukázal na medzinárodné skúsenosti, ktoré ukazujú, že minimálna mzda je veľmi neefektívnym sociálnym nástrojom. Podľa neho je nástrojom na korekciu zlyhania trhu – existenciu lokálnych monopsonov na trhu práce, čo je v prípade Slovenska dosť reálna situácia v odľahlejších kútoch krajiny (jeden zamestnávateľ v regióne a pod.). V Bratislave by ani vyššia úroveň minimálnej mzdy nespôsobila problémy, avšak v iných regiónoch Slovenska už terajšia úroveň predstavuje, čo sa týka celkových nákladov práce, úroveň, ktorá je na hranici únosnosti, t.j. vyššia minimálna mzda by už mohla negatívne ovplyvniť čísla (deklarovanej) zamestnanosti.

Zvyšovanie minimálnej mzdy sa netýka výlučne 1,5-2% zamestnancov na najnižšom stupni podľa náročnosti práce (ako sa to všeobecne deklaruje), ale je sprevádzané zároveň tlakom na zvýšenie miezd u všetkých pracovných miest, čo sa pri zachovaní trendu zlepšovania produktivity práce môže prejavovať a aj sa prejavuje v znižovaní počtu pracovných miest. Rast minimálnej mzdy spôsobuje zvýšenie sociálnych odvodov a mzdových nákladov, ktoré môžu byť najmä pre menšie firmy a živnostníkov neúnosné. Jedným z dôsledkov neodôvodneného rastu minimálnej mzdy je značný objem čiernej práce so všetkými jej negatívami pri nedostatočnej účinnosti reštriktívnych opatrení. Preto sa niektorí respondenti vyslovili, že zákon o minimálnej mzde je potrebné zrušiť, nakoľko je bariérou zamestnávania nekvalifikovanej pracovnej sily a podporuje nelegálnu prácu. Jeho zrušenie je však pravdepodobne politicky nepriechodné. Ak už nie je politická vôľa na zrušenie minimálnej mzdy, jeden respondent navrhol, aby sa aspoň jej výška natrvalo zmrazila. Ďalší hodnotiaci prezentoval návrh, aby sa výška minimálnej mzdy určovala na základe jasne definovaného zákonného pravidla (napr. podľa inflácie alebo ako pomer na priemernej mzde), a nie na základe každoročného politického "handlovania". Ďalší respondent si položil otázku, či by štát zvyšovanie minimálnej mzdy nemal napr. kompenzovať odvodovou politikou alebo inými motivačnými pákami najmä v tých sektoroch, kde by mohlo dochádzať k bráneniu zamestnávania v niektorých sektoroch, riziku prepúšťania či tlaku na nelegálnu prácu.

Radoslav Štefančík: „Ideálne by bolo zrušenie minimálnej mzdy. Na jednej strane z minimálnej mzdy žije veľká skupina občanov, na strane druhej to ale povedie k zvýšeniu personálnych nákladov na zamestnanca, čo môže byť spojené s menšou výkonnosťou firmy a následným prepúšťaním. Pri tejto otázke sa nechám viac presvedčiť argumentmi asociácií zamestnávateľov.“

Ludvík Posolda: „Zákon o minimálnej mzde je potrebné zrušiť, je bariérou zamestnávania nekvalifikovanej pracovnej sily, podporuje čiernu prácu“.

Juraj Nemeč: „Samotný inštitút minimálnej mzdy je možné výrazne spochybniť. Navyše v SR je jeho výška previazaná na mnohé ďalšie subsystemy, čo je možno významnejšie, ako samotné zvýšenie minima o 400 Sk, ktorého dopad na motiváciu pracovať by som považoval za zanedbateľný.“

Igor Hornák kritizoval koncept minimálnej mzdy a previazanosť daní a odvodov na minimálnu mzdu, pričom ju označil za „výsledok "triedneho" boja“. Podobne Jozef Orgonáš poukázal na fakt, že „mnohé platby živnostníkov sú priamo naviazané na minimálnu mzdu“, pričom navrhol zrušiť inštitút minimálnej mzdy.

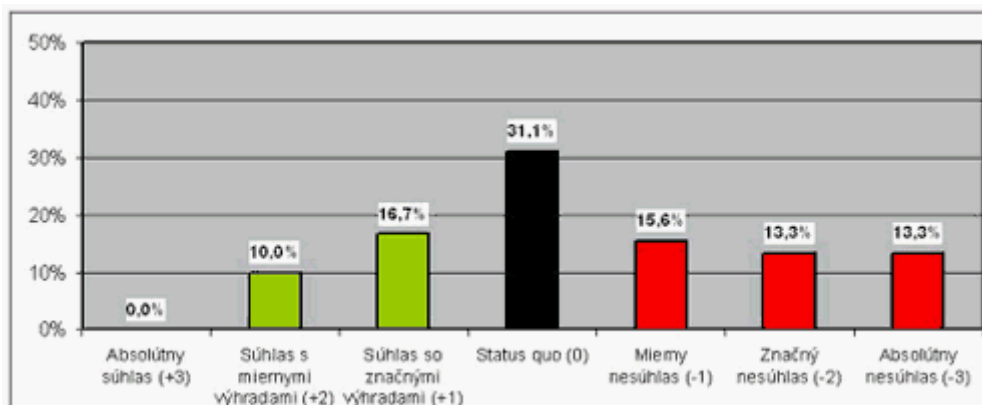
Eugen Jurzyca: „Heterogenita SR je taká vysoká, že inštitút minimálnej mzdy je kontraproduktívny. V ekonomicky slabších regiónoch (kde sa minimálna mzda najviac približuje k trhovej) to zvýši nezamestnanosť (ceteris paribus).“

Igor Daniš súhlasil so zvýšením minimálnej mzdy: „Ak sú v priemere vo vyspelých ekonomikách mzdy 6-násobne vyššie ako na Slovensku, prečo minimálna mzda tomu nezodpovedá. Nejde iba 60% priemernej mzdy, ale celkovo jej veľmi nízku hladinu. Protiargumenty o zamestnaní v určitých sektoroch sú samozrejme irelevantné, hodiace sa tak na krajiny Latinskej Ameriky.“

Niektorí hodnotiaci vyslovili podporu zvýšeniu minimálnej mzdy a ocenili fakt, že jej výška bola výsledkom kompromisu sociálnych partnerov. Navrhovanú úroveň minimálnej mzdy považovali za primeranú. Naopak, niektorí by ocenili ešte výraznejšie zvýšenie vzhľadom na úroveň príjmu v ostatných krajinách EÚ.

9. Zvýšenie regulovaných cien plynu (o 20%) a tepla (o 12%) pre domácnosti od októbra 2005

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Je pravda, že svetové ceny neovplyvníme, ale je dôležité, aby štát cieľavedome odbúral prekážky vstupu do odvetvia. Namiesto regulácie je nutné viac stavať v týchto odvetviach na

konkurenciu. Existujúci spôsob regulácie cien energií poskytovaných monopolnými dodávateľmi nepovažujú viacerí experti za optimálny. Pri pravidelnom zvyšovaní regulovaných cien energií zohráva problém tzv. oprávnených nákladov a primeraného zisku monopolov centrálnu rolu. Odborná verejnosť kritizuje Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO), že nedostatočne informuje a vysvetľuje verejnosti postupnosti, ktoré ho vedú k odsúhlasovaniu zvyšovania cien. Nízka transparentnosť je v tomto prípade najväčším kameňom úrazu. ÚRSO je inštitúciou zodpovednou za preskúmanie oprávnených nákladov a primeraného zisku dodávateľov energií, jeho rozhodnutie je nutné rešpektovať, avšak mnohí odborníci nie sú presvedčení o schopnosti regulátora určiť ekonomicky oprávnené náklady a mieru zisku. Podľa nich žiadny regulačný úrad ani zákon nedokáže správne určiť ekonomicky oprávnené náklady a primeraný zisk, nehovoriac o tlaku lobistov firiem a možnej korupcii v tejto oblasti, čo zaiste neprispieva situácii. Podľa kritikov rozhodnutia úradu potvrdzujú riziko zlyhávania podobných verejných inštitúcií. Sila spotrebiteľov je v tejto „kauze“ neporovnateľne nižšia. Navyše aj štát má záujem na vyšších cenách, lebo sa tým zvyšujú príjmy do rozpočtu. Na druhej strane však „istota“ zvyšovania cien nenúti monopolné podniky sa reštrukturalizovať, a zostávajú tak málo efektívne.

Eugen Jurzyca: „Nastal čas aby sa prediskutoval na verejnosti regulačný rámec. Bez jeho pochopenia sú diskusie o výške cien zbytočné.“

Igor Hornák: „Nákladové modely monopolov by mali byť verejné a prístupné pre nezávislých analytikov.“

Jozef Orgonáš: „Nebol ekonomický dôvod na zvýšenie ani plynu ani tepla. Dôvod je absolútna netransparentnosť nákladov !!!“

Juraj Nemeč: „Ceny rastú, pokiaľ by to bolo o raste vstupov, bez námietok. V tomto prípade je rast vyšší ako inflácia, vraj pre vyrovnanie prežívajúcich deformácií. Toto nikto objektívne neposúdi. K námietke neschopnosti regulačného úradu skutočne regulovať – to je dávno známy fakt, vytvorenie efektívneho regulátora v súčasných podmienkach SR je nemožné. Takže vlastne ani východisko nie je, najmä ak efektívne blokujeme možnosti rozhodovania sa spotrebiteľa a držíme ho v monopolnom otroctve k dodávateľovi, čo je stav najmä u tepla (šanca na prechod k vlastným zdrojom, výber zo zdrojov, u bytov je vlastne nulová). Takže problém je inde, nie v percente, ktoré nie je možné objektívne zhodnotiť.“

Radoslav Štefančík: „Ide o výsledok trhu.“

Milan Velecký: „Odráža to rast nákladov, aspoň dúfam.“

Jeden respondent sa vyslovil, že vzhľadom na to, že naša ekonomika je ešte stále tranzitívnou ekonomikou, mali by sa uplatňovať aj tranzitívne, teda prechodné opatrenia aj v oblasti cien energií. Poukázal, že SPP má napríklad okrem nákladov na vstupy i značné zisky, z čoho sa financujú neprimerané sociálne programy, na ktoré sa musí pracovníkom týchto podnikov „poskladať“ verejnosť. Viacerí kritizovali zvyšovanie cien za služby poskytované monopolmi, ktoré vykazujú každým rokom vzrastajúcu ziskovosť.

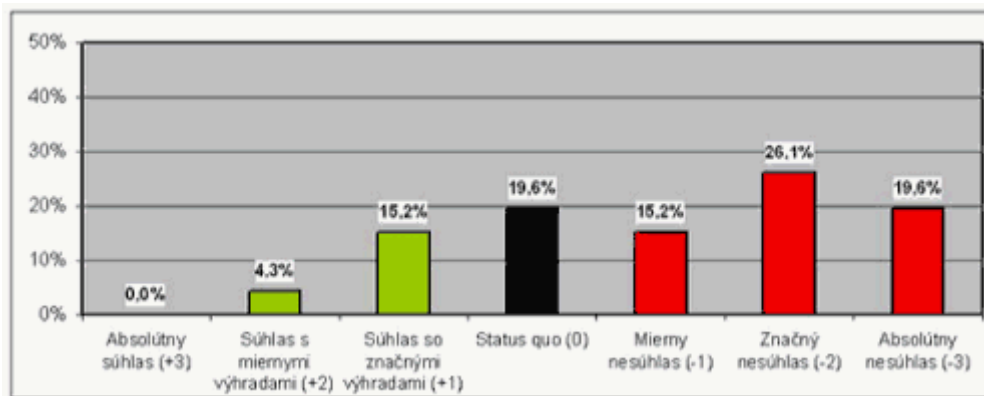
Jeden hodnotiteľ uviedol, že z makroekonomického hľadiska, hlavne v podmienkach fixného kurzu, nie je veľmi šťastné, ak sú v systéme elementy, ktoré predstavujú spätnú cenovú indexáciu, pričom sa zdá, že zvyšovaním cien regulačný úrad reaguje na minulé zmeny v cene ropy, a nie na tie očakávané. V tejto súvislosti vyslovil otázky ohľadom spôsobu ako SPP nakupuje plyn. SPP podľa neho predsa pozná regulovanú cenu, ktorá bude platiť pre nasledujúce obdobie. Túto informáciu by mal použiť a určite používa pri uzatváraní kontraktov. SPP teda určite nenakupuje plyn na spotovom trhu, a ak náhodou aspoň časť áno,

tak je to jeho riziko. Regulačný úrad by mal preto veľmi striehnuť na to, aby SPP nepremietalo vlastné zlyhania (v podobe nedostatočného zabezpečenia ceny napr. cez termínované kontrakty) do cien pre odberateľov.

Podľa názoru iného respondenta mala vláda pripustiť len takú privatizáciu SPP, ktorá by garantovala, že podiel obyvateľstva na výnosoch SPP bude vo forme krížovej dotácie. Štát, ako spoluvlastník SPP, pôsobí podľa neho ako bábková figúrka.

10. Návrh na zvýšenie súdnych poplatkov (návrh novely zákona o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Navrhované zvýšenie súdnych poplatkov sa v hodnotiacej komisii odborníkov stretlo so zamietavým stanoviskom. Zámer znížiť preťaženosť súdov a zvýšiť záujem o alternatívne, mimosúdne riešenia sporov je síce správny, predkladaný návrh však tento zámer podľa viacerých expertov nevyrieši. Podľa nich je skutočným dôvodom pravdepodobne nepriamy spôsob, ako získať dodatočné rozpočtové zdroje pre oblasť spravodlivosti, ktoré minister financií nechce uvoľniť zo štátnej kasy, čo je samo osebe negatívne východisko akejkoľvek normotvorby. Príkladom je napríklad to, že zvýšenie poplatkov sa vzťahuje aj na oblasti, kde iná možnosť ako komunikácia so súdom neexistuje. Zvýšia sa transakčné náklady, čo nie je prínosom. Úlohou štátu je vytvárať dobrú legislatívu, ochranu vlastníckych práv a kontraktov. Týmto návrhom sa ochrana vlastníckych práv znižuje a taktiež sa obmedzuje vymožitelnosť kontraktov, pričom jedným z najväčších problémov Slovenska je práve nedostatočná vynútiteľnosť práva, zdĺhavé súdne konania, a tým pádom nedostatočná vymožitelnosť zmluvných záväzkov. Vzhľadom k zdĺhavosti súdneho konania nie je možné akceptovať zvýšenie súdnych poplatkov bez prijatia účinných opatrení na skrátenie súdneho konania. Zvýšenie poplatkov nemôže nahradiť nevyhnutne potrebnú systémovú reformu súdnictva, navyše sa udialo v období, keď s kvalitou výkonu spravodlivosti verejnosť nemôže byť spokojná.

Eugen Jurzyca: „Obmedzovanie vstupu na trh sa dlhodobo ukazuje ako nebezpečná stratégia. Poplatky, ktoré ho prinášajú považujem za nebezpečné. Iné poplatky však môžu legitímne riešiť rozpočtové problémy štátu. Napríklad aj tým, že limitujú rozsah niektorých verejných statkov.“

Juraj Nemeč: „Opatrenie by možno mohlo byť aj pozitívne, pokiaľ by skutočne smerovalo na zníženie zaťaženia súdov. Obsah však tomu nenasvedčuje. Poplatky sa zvyšujú aj pre úkony, kde nie je žiadateľ "pružný", jeho dopyt nie je vlastný, ale vyvolaný externe. Poplatok za žalobu voči štátu je jednoznačným zneužitím systému – občan by mal byť naopak motivovaný, aby štát kontroloval, a to aj tou formou, ak iná nie je (reálne) k dispozícii !!!“

Ludvík Posolda: „Návrh zhoršuje dostupnosť súdneho riešenia veriteľov (pohľadávky), ako aj občanov (napr. rozvody) a nerieši (ne)funkčnosť súdnictva.“

Igor Hornák: „Právo je nevyhnutelné, súdy skorumpované a navyše drahé. Súdna ochrana sa stáva nedostupnou.“

Milan Velecký: „Priveľké a nelogické zvýšenie cien v krátkom období. Takéto skokovité zvyšovanie nie je spravodlivé, ceny sa majú zvyšovať postupne, plynulo, ako rastú náklady na činnosť súdov. Nevie si predstaviť, že by sa päť rokov nezvyšovala cena mlieka a potom by ju zo dňa na deň zvýšili na dvojnásobok – s odôvodnením rastu nákladov za ostatných päť rokov.“

Igor Daniš: „Postrádam analýzu dopadov na fyzické osoby, resp. nemajetných občanov. Z pohľadu ekonómie vyvstáva otázka, prečo boli poplatky zdvihnuté o danú sumu, a nie inú? Bola daná suma stanovená od brucha, alebo existuje relevantné kritérium? Oplyvní práve táto cena pozitívne neblahý stav a vývoj, alebo bude len spomínaným zdvihnutím cien?“

Radoslav Štefančík: „Zaujímalo by ma, ako by navrhovateľ riešil rozvod v mimosúdnom konaní?“

Ako jeden zo zásadných dôvodov na zvýšenie súdnych poplatkov je v návrhu zákona uvedená aj skutočnosť, že vzhľadom na doterajšiu výšku poplatkov účastníci nie sú ochotní využívať alternatívne spôsoby riešenia súdnych sporov. Návrh predpokladá, že ak budú poplatky zvýšené, bude to účastníkov motivovať k riešeniu sporov mimosúdnu cestou. To, že sa výška súdnych poplatkov v obchodných veciach zvýši na 10% z vymáhanej sumy, najviac však 1 000 000 Sk, zníži podľa názoru jedného respondenta počty podaní na súdoch nie z dôvodu, že podnikatelia budú svoje spory urovnávať mimosúdne, ale hlavne z dôvodu, že podnikatelia nebudú mať dodatok finančných prostriedkov nato, aby taký vysoký súdny poplatok zaplatili. Je nemysliteľné, aby sa neefektívnosť slovenského súdnictva riešila prostredníctvom zvýšenia súdnych poplatkov s cieľom znížiť počet podaní v obchodných veciach. Zvýšením súdnych poplatkov by došlo podľa tohto názoru nepriamo k obmedzeniu práva podnikateľov na súdnu ochranu, a tým aj k obmedzeniu ich práv, ktoré im vyplývajú z Ústavy SR. Tento hodnotiteľ zastáva názor, že výška súdnych poplatkov v obchodných veciach je aj v súčasnosti dostatočne vysoká (5 % z vymáhanej sumy, najviac 600 000 Sk). Aj napriek vysokej výške súdnych poplatkov trvá v súčasnosti súdne konanie od podania návrhu do právoplatného rozhodnutia príliš dlho, v mnohých prípadoch dokonca viac ako 5 rokov. Napríklad súdy v Bratislave oznamujú účastníkom, že prvé pojednávanie vo veci, ktorá bola podaná na súd v roku 2004, sa predpokladá v roku 2008. Uvedené skutočnosti svedčia jednoznačne o neefektívnosti slovenského súdnictva. Ak by mali byť súdne poplatky zvýšené, muselo by to mať reálny pozitívny dopad na priebeh a trvanie súdneho konania, aby bolo odôvodniteľné, prečo majú podnikateľské subjekty oproti súčasnému stavu platiť viac. Preto by bolo vhodné, aby štát garantoval po zaplatení zvýšeného súdneho poplatku maximálnu dĺžku trvania súdneho konania po právoplatné rozhodnutie vo veci samej. V prípade, že táto garantovaná dĺžka nebude dodržaná, mal by štát súdny poplatok, resp. jeho časť vrátiť navrhovateľovi. Vrátenie súdneho poplatku vo výške 50% v prípade, že nedôjde k právoplatnému skončeniu súdneho konania do jedného roku od podania návrhu, resp. vo výške 100% súdneho poplatku v prípade, že nedôjde k jeho právoplatnému skončeniu do dvoch rokov od podania návrhu, je vhodnou cestou riešenia tohto problému.

Jeden respondent prezentoval stanovisko, že návrh predstavuje nevyhnutnú aktualizáciu výšky poplatkov z hľadiska inflácie a rastúcich nákladov súdneho systému, a má tiež predpoklady redukovať počet tzv. frivolných sporov, ktorých náklady v konečnom dôsledku znáša každý daňový poplatník, bez ohľadu na jeho/jej tendencie sa sporiť. V konečnom súčte

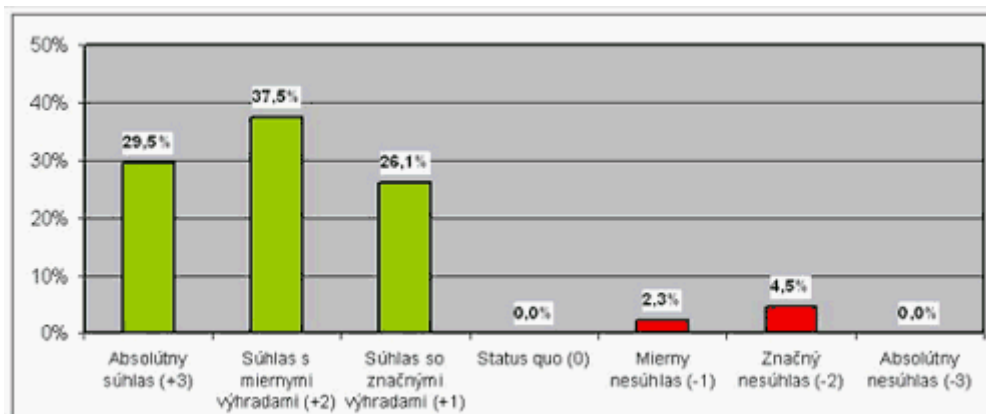
však viacerí odborníci nepredpokladajú žiadny významný posun v "kvalite občianskeho života" a prístupu k právnej ochrane, či už negatívnym alebo pozitívnym smerom.

Jeden hodnotiaci odborník sa zamyslel nad podstatou uvedených problémov, teda nad skvalitňovaním práva. Tu vidí problém v nekvalitných, rýchlo prijímaných zákonoch, častých novelizáciách, nepozornosti pri prijímaní zákonov, účelových novelizáciách robených na politickú objednávku, v absencii zvyšovania právneho vedomia nielen verejnosti ale aj sudcov, v prijímaní nekvalitných súdnych rozhodnutí, pretrvávajúcej korupcii v súdnictve, neschopnosti vyvodzovať dôsledky v pochybení sudcov, v ich údajnej nezávislosti, často aj na zákonoch. Akoby "štáto-byrokracia" ovládla spoločnosť aj v tejto oblasti. Štát by teda mal pôsobiť v tejto oblasti, pretože sudcovský stav, a nie súdna moc sa stáva osobitnou mocou v štáte, na ktorú nemá nikto dosah a pod rúskom nezávislosti súdnej moci sa neraz dopúšťa nezákonnosti. Súdna rada neplní úlohu, pretože prostredníctvom nej by mali byť sudcovia pod dôkladnejšou kontrolou. Jej zloženie je buď zo sudcov alebo na sudcoch závislých profesiách – advokáti, predstavitelia ministerstva spravodlivosti atď. Aj sudcovia by mali podliehať celospoločenskej kontrole. Stačí uviesť prípady rozhodovaní o záhadnom prepúšťaní predstaviteľov podsvetia napriek dôkazom vyšetrovateľov, prípady schopnosti rýchlych rozhodnutí aj v zložitých prípadoch a naopak vleklých rozhodovaní pri jednoduchých veciach.

Opatrenia EÚ

1. Nové pravidlá predaja automobilov v rámci Európskej únie (väčšia voľnosť predajcom áut v rámci celej EÚ; umožnenie predajní mimo územia vymedzeného výrobcami automobilov; umožnenie predaja viacerých značiek v jednej predajni)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Väčšia voľnosť predajcom áut v rámci celej EÚ, umožnenie predajní mimo územia vymedzeného výrobcami automobilov a povolenie predaja viacerých značiek v jednej predajni, zavedené novými pravidlami predaja automobilov v EÚ sa v odbornej verejnosti stretlo s prevažným súhlasom. Experti považujú nové pravidlá za prínosné opatrenie.

Nové pravidlá odstraňujú bariéry na spoločnom európskom trhu tovarov, očakáva sa tiež, že zvýšia konkurenciu a v konečnom dôsledku znížia ceny automobilov, čo by malo byť v prospech spotrebiteľov. Podľa hodnotiacich sa konečne začína odstraňovať diktát výrobcov, pričom nie je úplne jasné, prečo by mali automobilky obmedzovať spôsob predaja svojich produktov. Liberalizácia trhu je vítaná, no opäť jeden z odborníkov vyjadril prekvapenie, že takéto opatrenia musia byť prijímané až v roku 2005.

Podľa jedného z expertov by skôr ako nekonečné debaty na túto tému pomohla liberalizácia dovozu áut z regiónov mimo Únie. Pravidlá, o ktorých hovoríme, totiž nútia producentov

súťažiť aj tam, kde nie je isté, že ide o prínos. Napríklad exkluzivita predajní (predajňa predáva iba jednu značku) má svoje ekonomické odôvodnenie: výrobca si vychováva predajňu, poskytuje know-how, kurzy predaja jednej predajni, teda investuje do nej s cieľom maximalizovať svoj predaj. Ak by predajne spolupracovali s viacerými výrobcami, stali by sa ostatní čiernymi pasažiermi. Investície výrobcu do predajne by sa tak znehodnotili.

Podľa Jozefa Orgonáša ide o správne rozhodnutie, ktoré „zväčší tlak na súčasných predajcov a znížia sa ceny“. Na druhej strane je otázne, „či napríklad také Tesco dokáže zabezpečiť komplexný servis predaja“. Rovnako Ludvík Posolda tvrdí, že „liberalizácia predaja je na prospech zákazníkov“. Igor Hornák podporuje myšlienku silnejšej konkurencie, táto „môže ale znamenať zánik menších predajcov“.

Juraj Nemeč uviedol, že „rast konkurencie na trhu je jedným z hlavných princípov posilňovania ekonomiky EÚ. Riziko v tomto smere je minimálne, automobilový priemysel je dnes už inde ako pre 15 rokmi. Štandardná garancia na auto 2 roky ako na každý iný výrobok (čo je norma) bohato stačí“.

Aj Radoslav Procházka si myslí, že ide o „jednoznačné posilnenie trhových a súťažných prvkov v danej oblasti a o realizáciu jedného z primárnych – ak nie jediného – dôvodu pre existenciu nadnárodného normotvorcu: zjednotiť podmienky pre pôsobenie subjektov vnútorného trhu Únie, a zároveň týmto zjednotením dané podmienky aj liberalizovať. Kiežby všetky opatrenia Únie vykazovali nielen prvý, ale aj druhý spomínaný aspekt“.

Milan Velecký považuje každú liberalizáciu v obchode za dobrú. Podľa jeho slov „ak to chce štát (EÚ) regulovať, má priestor napríklad v stanovení minimálnej záručnej doby, dostupnosti záručného a pozáručného servisu, výroby náhradných dielov na staré modely a podobne.“

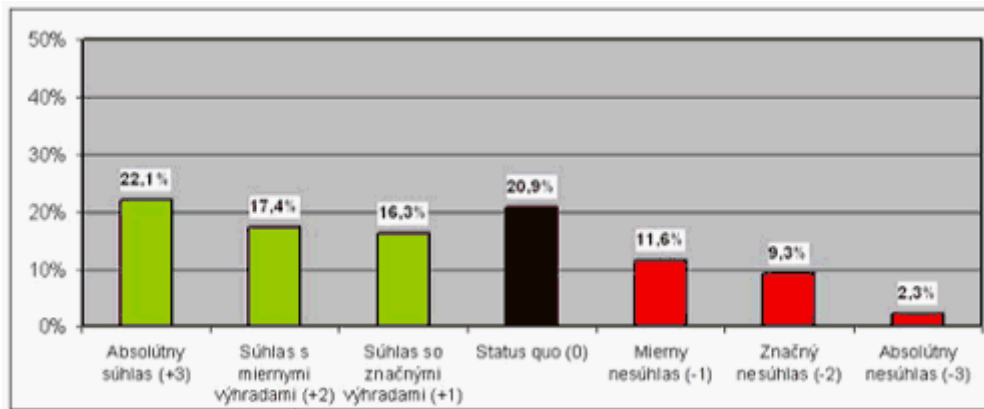
Podľa Igora Daniša „ak by toto opatrenie znamenalo aj servis dotýčnej značky zahraničným zastupiteľom, resp. jeho kontrola práce a finančná odmena pre zamestnancov, mohlo by pre našich mnohých zástupcov a ich servisy znamenať katastrofu, pre vodičov obrat k nevídanému“.

Trochu skeptickejšie sa vyjadrili ďalší z odborníkov. Napriek možnosti zvýšenia súťaže nie je podľa ich slov možné očakávať podstatné zlepšenie kvality služieb a väčšej hodnoty pre zákazníka. Dnes mnohokrát veľkosť predajne neumožňuje poskytnúť ani len ucelený sortiment jednej značky, takže by si táto zmena vyžiadala značné investície. Ďalší z respondentov vidí problém v implementácii, ktorá bude zložitejšia. Výrobcovia a predajcovia automobilov si ľahko nájdu spôsob ako tieto pravidlá elegantne obísť, ak budú chcieť.

[späť do tabuľky](#)

2. Odmietnutie Smernice EÚ o patentovaní počítačovo-orientovaných vynálezov Európskym parlamentom (odmietnutie silnejšej jednotnej patentovej ochrany v rámci celej EÚ)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Odmietnutie Smernice EÚ o patentovaní počítačovo-orientovaných (takzvaných softvérových) vynálezov Európskym parlamentom bolo hodnotené expertmi v rámci projektu HESO za skôr pozitívne opatrenie. S neschválením zavedenia silnejšej jednotnej patentovej ochrany v rámci celej EÚ súhlasila väčšina respondentov.

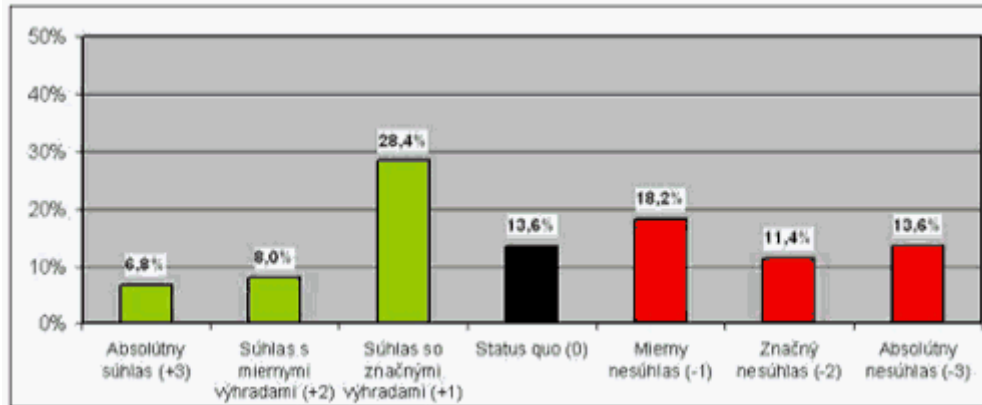
Na problematiku patentovania v oblasti softvéru a príbuzných odvetví nie je v odborných kruhoch jednoznačný názor. Na jednej strane panuje obava o zabetónovanie majiteľov patentov, na druhej strane je obava, že nemožnosť patentovania odradí od investícií do nových technológií. Vo všeobecnosti sa vyskytuje najmä otázka zmyslupnosti patentovej ochrany a problému, čoho všetkého sa má táto ochrana týkať. Podľa respondentov zo skupiny odporcov takejto patentovej ochrany je krok Európskeho parlamentu dobrou správou, podľa jedného z expertov dokonca jednou z najlepších, aké z EÚ v poslednej dobe prišli. Mnohí nezávislí vývojári v Európe by po prijatí smernice prestali vlastniť to, čo sami vlastnoručne naprogramovali a mohli byť zažalovaní za predaj a distribúciu vlastného softvéru. Podľa kritikov je tragédiou, že takéto návrhy vôbec do EP prichádzajú, a že tu existuje nadnárodná inštitúcia, ktorá ich môže presadzovať. Táto smernica je len špičkou ľadovca, voči ktorej sa vytvorila silná opozícia. Aj podľa Igora Hornáka by „schválenie bolo katastrofou pre počítačovú branžu, viedlo by ku krachu viacerých firiem, vrátane bánk. Vrátilo by to EÚ tak o 10 rokov naspäť.“ Odborníci ďalej uviedli, že napriek rešpektovaniu autorských práv sa výrazným limitovaním a obmedzovaním v oblasti vývoja softvéru zabraňuje významnejšiemu rozvoju. Je preto vhodné zachovať vyššiu mieru konkurencie v sektore. Na margo komplikovane a nepresne formulovanej smernice sa jeden z respondentov vyjadril, že ak oblasť patentovej ochrany nie je poriadne vymedzená, nech sa radšej ponechá voľná. Podľa tohto názoru to priemysel informačných technológií nepocíti. Išlo by aj tak len o ochranu silných, pretože tí si ochranu duševného vlastníctva dokážu zaplatiť.

Podľa odborníkov z druhej časti názorového spektra ide o zlé rozhodnutie. Patenty chránia intelektuálne vlastníctvo a podporujú investovanie. Vyššia patentová ochrana by podporila investície do informačno-komunikačných technológií. Podľa Eugena Jurzycu „sa súčasný svet dá charakterizovať aj ako etapa nového kolikovania majetkov. Kým pred stáročiami išlo o majetky nehnuteľné, teraz ide o hnuteľnosti, napríklad myšlienky. Kritici tohto prístupu tvrdia, že nehnuteľnosti podliehajú princípu rivality (nie je možné, aby ich využíval neobmedzený počet záujemcov), hnuteľnosti nie - myšlienky môže využívať neobmedzený počet ľudí. U pôdy však nešlo najmä o to, že ju chceli využívať viacerí, ale o to motivovať jednotlivcov, aby ju kultivovali. Presne o to isté ide u myšlienok, ide o motiváciu ku kultivácii.“

3. Návrh Smernice EÚ o uchovávaní dát pri poskytovaní verejných elektronických komunikačných služieb (povinnosť operátorov uchovávať dáta o komunikácii - mená,

adresy, čísla, čas, lokalitu, nie obsah komunikácie; archivácia záznamov 6 mesiacov až 1 rok; členské štáty zabezpečia náhradu preukázaných dodatočných nákladov operátorom)

Komentár hodnotiacej komisie k opatreniu:

Členovia odbornej hodnotiacej komisie považujú návrh smernice EÚ o uchovávaní dát pri poskytovaní verejných elektronických komunikačných služieb za mierne negatívne opatrenie. Ich názory na povinnosť operátorov uchovávať dáta o komunikácii (mená, adresy, čísla, čas, lokalitu, nie však obsah komunikácie) a archivovať záznamy 6 mesiacov až 1 rok, sa značne líšili.

Značná časť hodnotiacej komisie nepovažuje navrhovanú smernicu za správny krok. Na jednej strane sú dôvodom nesúhlasu neefektívne vynaložené náklady, na druhej snaha o zavádzanie čoraz silnejšej elektronickej kontroly občanov pod rúškom boja proti terorizmu a kriminalite. Pochybnosti plynú aj zo skutočnosti, že zneužitie nikdy nemožno úplne vylúčiť. Návrh smernice sa dotýka hraníc, v ktorých je ešte možné uvažovať o koexistencii ochrany súkromia a ochrany bezpečnosti, ak ich už neprekračuje. Uprednostňuje poriadok pred slobodou, a to bez toho, že by dokázal garantovať, že onen poriadok nezostane iluzórnym. Otázna je teda nielen primeranosť zvolených prostriedkov vo vzťahu k sledovaným cieľom, ale aj ich efektívnosť v praxi.

Podľa Radoslava Štefančíka „návrh smernice zasahuje do osobnej slobody jednotlivca.“ Igor Hornák uviedol, že ide o „ďalšie harašenie teroristickou hrozbou, ktorú naplnia vlády obmedzením slobôd. Účinok opatrenia bude minimálny, zločin je vždy najmenej o krok vpred, zdraží len služby pre konečných spotrebiteľov.“ Rovnaký názor má aj Juraj Nemeč: „Strašenie terorizmom, vtáčou chrípkou a podobne – je tu aj určité ráco“, ale podľa jeho slov „všetko sa to značne zneužívať pre iné ciele“. Milan Velecký konštatoval: „Zdá sa mi to zbytočné opatrenie, bojím sa, že pod formulku "Because 9/11" sa teraz zmestí aj veľa administratívnych opatrení. Mne to pripomína, ako keby niekto pred rokom 1989 fotografoval obálky listov s adresami odosielateľa a príjemcu a značil si rozmer a váhu týchto obálok. A ešte by tvrdil, že to robí v rámci boja s vnútorným nepriateľom, keďže v tých obálkach sa môžu posilať napríklad samizdaty. Jednoduchšie je tú obálku otvoriť, e-mail či SMS prečítať, rozhovor vypočuť. Ale podmienky porušenia listového tajomstva musí upravovať zákonná norma. Registrovať kto komu a kedy písal (keď nevieme, čo) je podľa mňa zbytočná hlúposť. Nevadilo by mi to, keby ten špás nebol taký drahý.“

Druhá časť respondentov podporila prijaté opatrenie. Podľa expertov prispeje k vyššej bezpečnosti, čo po útokoch na Londýn a Madrid bude len pozitívom. Ak je hrozba terorizmu vysoká, nemal by byť problém s archiváciou uvedených údajov. Nie je nič zlé na tom, že sa spoločnosť opäť stáva transparentnou, takou, akou bola po tisícročia, kedy ľudstvo žilo v

malých, úplne prehľadných komunitách. Miera transparentnosti má však samozrejme svoje optimum, no predmetný návrh smeruje k nemu, nie od neho. Paralelne je však nevyhnutné budovať systém ochrany dát a systém sankcií. Kto ochranu poruší, nech za to poriadne pyká. Podľa jedného z odborníkov by nemalo dôjsť ani k obmedzeniu ľudských práv. Podobne by sme totiž mohli argumentovať proti zbieraniu dát daňovým úradom. Rovnako možno opatrenie považovať za istú daň za prísľub väčšej bezpečnosti. Aj napriek komplikovanosti opatrenia aj minimálne percento úspešnosti pri dosiahnutí stanovených cieľov bude vždy viac ako nula.

Aj podľa Jozefa Orgonáša ide o správne rozhodnutie, no „nesprávne je, že štát zabezpečí náhradu preukázaných dodatočných nákladov operátorov. Jednak majú financií dosť, jednak, kto preukáže opodstatnené náklady navyše?“ Na margo kritikov Igor Daniš tvrdí, že „to je problém Západu. My v postkomunistických krajinách máme inú skúsenosť až dodnes. Registrácia a kontrola občanov sa tu uskutočňuje v inom duchu.“

INEKO

Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy

Bajkalská 25, 827 18 Bratislava 212, Slovenská republika

tel.: (421 2) 5341 1020, fax: (421 2) 5823 3487

mail: meskova@ineko.sk

www.ineko.sk